

2023

RAPORT DE ACTIVITATE

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova

CUPRINS:

Cuvânt înainte	4
Capitolul I. Resursele umane din domeniul sănătății	5
1.1. Situația actuală și planificarea resurselor umane din sănătate	5
1.2. Asigurarea unităților medicale cu personal	6
1.3. Perfecționarea și formarea profesională a cadrelor medicale	9
1.4. Fluctuația lucrătorilor medicali	10
1.5. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați	11
1.6. Fenomenul de „îmbătrânire” a cadrelor medicale	12
1.7. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul resurselor umane ...	13
Capitolul II. Finanțarea domeniului sănătății	14
2.1. Generalități	14
2.2. Cheltuielile din bugetul public consolidat pentru domeniul sănătății	15
2.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	15
2.4. Transferurile din Bugetul de Stat în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală ..	16
2.5. Asigurarea medicală a populației	18
2.6. Direcțiile prioritare de utilizare a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală	20
2.7. Participarea reprezentanților sindicatului la administrarea unității	21
2.8. Obiectivele și revendicările Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul finanțării ocrotirii sănătății	21
Capitolul III. Remunerarea muncii, motivarea și protecția angajaților din domeniul sănătății	23
3.1. Salariul mediu lunar al angajaților din instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății în anul 2023	23
3.2. Plata suplimentului/sporului pentru indicatorii de performanță	28
3.3. Stimularea angajaților prin plata premiilor și a ajutorului material	30
3.4. Planificarea cheltuielilor financiare pentru soluționarea problemelor angajaților (0,15%) ...	31
3.5. Obiectivele și revendicările Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul remunerării muncii și protecției social-economice a salariaților	31
Capitolul IV. Parteneriatul social în sfera muncii	33
4.1. Informații generale	33
4.2. Dezvoltarea parteneriatului social în sfera muncii	33
4.3. Elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative	35
4.4. Participarea reprezentanților Sindicatului la lucrările organelor colegiale	38
4.5. Consolidarea relațiilor de cooperare la nivel internațional în domeniul sindical	39
4.6. Obiective pentru realizare în următoarea perioadă	39
Capitolul V. Securitatea și sănătatea în muncă	41
Capitolul VI. Asistența juridică	44
6.1. Transpunerea în Contractele colective de muncă a prevederilor Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025	44
6.2. Înregistrarea Organizațiilor sindicale primare a angajaților în Registrul de stat al persoanelor juridice	45
6.3. Examinarea adresărilor și petițiilor parvenite de la salariați-membri de sindicat	46
6.4. Decizia Consiliului pentru Egalitate cu privire la garanțiile suplimentare aprobate prin Convenția colectivă (nivel de ramură) exclusiv pentru salariații-membri de sindicat	46
6.5. Date privind conflictele colective de muncă	47

6.6. Principalele reușite indicate în rapoartele prezentate de președinții Organizațiilor Sindicale Primare	49
6.7. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” în domeniul juridic	49
Capitolul VII. Apartenența la sindicat și respectarea prevederilor statutare	51
Capitolul VIII. Activitatea educațională și de formare sindicală	57
Capitolul IX. Activitatea Organizației de tineret	58

CUVÂNT ÎNAINTE

Stimați colegi,

Desfășurarea normală și eficientă a relațiilor de muncă - esențială pentru întreaga societate - este de neconceput, în condițiile actuale, fără existența unui dialog social în cadrul tuturor categoriilor de unități, de orice fel ar fi. Obiectivul acestui dialog este realizarea păcii sociale între partenerii relațiilor individuale și colective de muncă. Este un dialog colectiv care se poartă între angajatori și angajați reprezentați de sindicate.

Autoritatea în fața legii a unui sindicat derivă din calitatea sa de partener social cu abilități de reprezentare a membrilor săi, prin procesul de dialog social. Astfel, pentru a putea negocia pentru drepturile tuturor salariaților înscriși în structura sa de organizare și pentru a oferi consultanță împotriva eventualelor abuzuri, un sindicat trebuie să fie sonor în promovarea intereselor colective și drepturilor angajaților, cu referire la toate categoriile de lucrători.

Influența sindicatelor, federațiilor și confederației asupra condițiilor de muncă din Republica Moldova devine din ce în ce mai mare. Ele ajută mii de lucrători în fiecare zi să aibă condiții de muncă mai bune și o plată mai bună pentru munca lor. Această influență a sindicatelor se manifestă și asupra unor domenii care au fost în mai mică măsură adresate până acum. Aceste domenii privesc politicile de resurse umane și anume: programele de training și promovare; sistemele de salarizare; evaluarea performanțelor; sănătatea angajaților; egalitatea de șanse; balanța între viața de familie și cea profesională.

Raportul de activitate 2023 reflectă o continuare firească a muncii realizate în anii precedenți și păstrează drept țintă buna informare a membrilor de sindicat, instituțiilor statului și a societății în ansamblu cu privire la organizarea și funcționarea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în perioada de raportare, colaborarea și comunicarea cu părțile interesate, eficiența și transparența în activitate. Prezentul raport de activitate consemnează informații și statistici confirmative în acest sens, și anume, prin exemple de spețe examinate, prin propuneri la proiecte de acte normative elaborate și avizate, prin recomandări și linii directorii elaborate, prin probleme identificate și obiective stabilite.

*Cu deosebit respect,
Aurel POPOVICI
Președinte al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova*

CAPITOLUL I

RESURSELE UMANE DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

1.1. Situația actuală și planificarea resurselor umane din sănătate

Resursele umane din sănătate reprezintă una din componentele fundamentale ale sistemului, fără de care serviciile medicale, funcționarea eficientă a instituțiilor medicale și a sistemului, în ansamblu, nu pot fi realizate. Or, salariații din instituțiile medicale reprezintă primul pilon esențial în sistemul medical, al doilea fiind infrastructura, utilajele și tehnologiile medicale, precum și amenajarea adecvată a locurilor de muncă.

Republica Moldova, la fel ca și la nivel mondial sau regional, se confruntă cu o criză majoră în domeniul resurselor umane din sănătate, generată de insuficiența lucrătorilor medicali, distribuția lor neuniformă din punct de vedere geografic, nivelul de calificare necorespunzător cerințelor sau de fenomenul migrației.

Criza pandemică și criza umanitară provocată de războiul din statul vecin au demonstrat rolul important pe care resursa umană din sănătate îl are în momente de urgență și dezastre. Aceste crize au focusat atenția autorităților și partenerilor sociali din domeniul sănătății pe necesitatea perfecționării politicilor de stat orientate spre îmbunătățirea condițiilor de muncă și asigurarea statutului social înalt al lucrătorilor medicali în Republica Moldova. Societatea a conștientizat că sănătatea este primordială, în special în aceste timpuri dificile, iar lucrătorii din sectorul sănătății trebuie să fie tratați cu atenția cuvenită.

Managementul resurselor umane în sănătate trebuie să devină o prioritate continuă în gestionarea în cel mai eficient mod criza resurselor umane din sistemul nostru de sănătate. Investițiile în perfecționarea și gestionarea eficientă a cadrelor medicale vor reduce din vulnerabilitățile sistemului de sănătate și vor duce la prevenirea suprasolicitării cadrelor medicale și combaterea sindromului burnout în rândul lucrătorilor din domeniul medico-sanitar.

Ultimele studii arată că prevalența depresiei și a sindromului burnout este mai mare în rândul lucrătorilor medicali, decât în rândul populației generale.

Or, sindromul arderii profesionale va fi asociat cu un risc dublu pentru întregul sistem medical din țară, pe de o parte ne vom confrunța cu un comportament neprofesional din partea lucrătorilor medicali, iar pe de altă parte – cu lipsa de siguranță și satisfacție a pacienților.

În consecința dezvoltării acestui sindrom al arderii profesionale, cadrele medicale se confruntă cu un risc crescut de a lua decizii eronate pentru pacienți, atitudine ostilă față de pacienți și relații dificile cu colegii de muncă și conflicte la locul de muncă.

Succesul pe termen lung al oricărei organizații depinde, în cele din urmă, de existența oamenilor potriviți la locul potrivit și în momentul potrivit. De altfel, resursa umană este elementul cheie pentru buna funcționare a sistemului de sănătate, în conformitate cu necesitățile populației, care face posibilă intervenția individuală sau colectivă în domeniul sănătății publice și reprezintă cea mai importantă resursă a sistemului de sănătate. Pentru furnizarea unei asistențe medico-sanitare de calitate, sistemul medical necesită un personal bine instruit, care să acorde servicii cost-eficiente la nivel profesional înalt.

Pentru a realiza dezideratul de mai sus este nevoie de o planificare a resurselor umane din sistemul de sănătate, nu pe termen scurt, în funcție de posibilitatea financiară precară a Statului, dar în funcție de necesitatea argumentată pentru furnizarea serviciilor medicale de calitate pentru cetățeni.

Este îmbucurător că în anul 2023 Guvernul a aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.387/2023 Strategia Națională „SĂNĂTATEA 2030”, care are un capitol întreg destinat resurselor umane din sănătate și obiectivele pe termen lung stabilite în acest sens. Strategia este axată pe atingerea Țintelor stabilite prin Obiectivele de Dezvoltare Durabilă din Agenda 2030 și pe realizarea angajamentelor asumate în Programul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, inclusiv sub aspectul lucrătorilor din sănătate.

Lacunele identificate în legătură cu resursele umane în sistemul de sănătate sunt complexe, printre ele fiind identificate:

- dezechilibre geografice (discrepanțe între mediul urban și cel rural) în acoperirea cu personal medical;
- deficit de personal medical în anumite domenii de activitate, cum ar fi sănătatea mintală;
- nivel redus de motivație în rândul personalului medical, mai ales în cazul celor care activează în afara municipiului Chișinău, cauzat inclusiv de nivelul redus al salariilor, condițiile deficitare de muncă și infrastructura socială slab dezvoltată la nivel local;
- vârsta medie înaintată a personalului medical din asistența medicală primară;
- lipsa resurselor umane care să asigure dezvoltarea, implementarea și evaluarea politicilor de sănătate;
- atractivitatea redusă a profesiei medicale;
- migrația personalului medical calificat, în special în România.

Implementarea Strategiei urmărește inclusiv dezvoltarea și păstrarea resursei umane în sănătate. Guvernul a declarat prin acest document că angajații din medicină vor fi motivați să activeze în sistemul de sănătate din țară, prin extinderea posibilităților de dezvoltare profesională, prin crearea unui mediu de muncă atractiv, precum și prin recrutarea, formarea, evaluarea și remunerarea efectuate în condiții echitabile și transparente. Totodată, va fi valorificat potențialul noilor tehnologii în scopul îmbunătățirii semnificative a experienței profesionale a lucrătorilor medicali și al creșterii atractivității locurilor de muncă în sistemul de sănătate.

1.2. Asigurarea unităților medicale cu personal

Ca și în anii anteriori, resursele umane în sănătate rămâne unul din principalele puncte nevralgice ale sistemului de sănătate din țară.

Potrivit datelor prealabile furnizate de președinții organizațiilor sindicale primare (la moment există doar date oficiale pentru anul 2022 furnizate de Agenția Națională în Sănătate Publică), în instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății, la 31 decembrie 2023, activau **9830** (9783 la 31.12.2022) de medici și 18672 (**19145** la 31.12.2022) personal medical mediu.

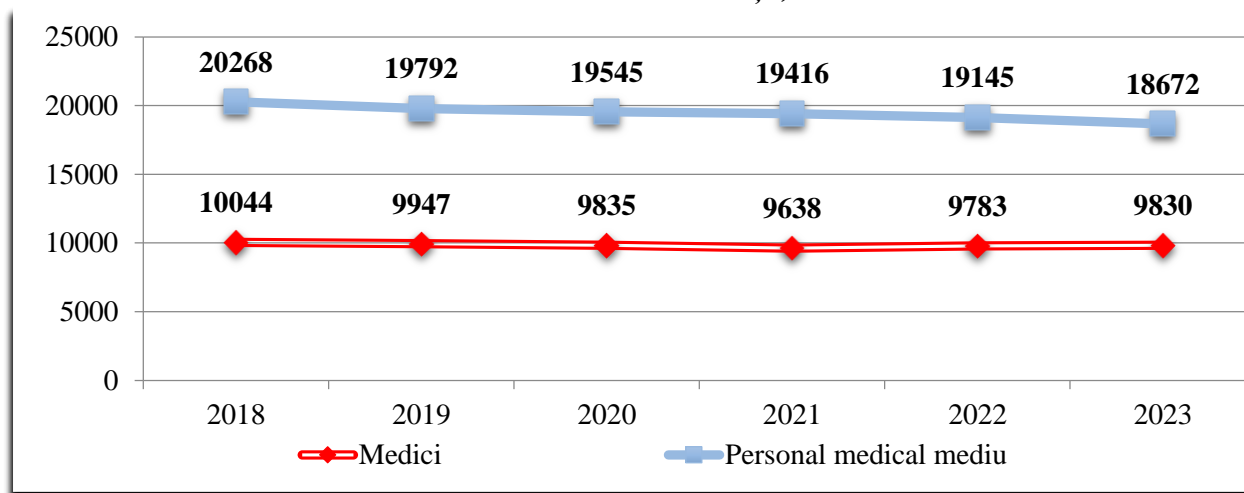
Asigurarea cu cadre medicale la 10 mii locuitori rămâne în continuare insuficientă și reflectă lipsuri și tendințe îngrijorătoare. Conform datelor oficiale (ANSP), în anul 2022 densitatea lucrătorilor medicali la 10 mii populație, la nivel de țară, a fost de 50,1 medici și 94,3 personal medical mediu.

Tabelul nr. 1. Numărul personalului medical din unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății

Numărul persoanelor fizice	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Medici:						
<i>Pe țară:</i>	12635	12552	12394	12214	12600	
<i>În instituțiile din subordinea Ministerului Sănătății</i>	10044	9947	9835	9638	9783	9830
Personal medical mediu:						
<i>Pe țară:</i>	23981	23584	23187	23954	23687	
<i>În instituțiile din subordinea Ministerului Sănătății</i>	20268	19792	19545	19416	19145	18672

De facto, cifrele oficiale în mărimi absolute arată o tendință continuă de descreștere a numărului asistenților medicali și a moaşelor, respectiv o creștere nesubstanțială a numărului de medici (*tabelul nr. 1, figura nr. 1*).

Figura nr. 1. Numărul personalului medical din unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății, a. 2018-2023

Trebuie de menționat că, la finele anului 2023, ponderea personalului medico-sanitar (medici, personal medical mediu și personal auxiliar sanitar) în totalul angajaților din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală a fost în mediu de 82,6% (la fel ca și în anul 2022 – 82,6%).

Respectiv, ponderea medicilor a constituit 21,4% (comparativ cu anul 2022 – 21,3%), iar personalul medical mediu - 38,7% (comparativ cu anul 2022 – 39,0%) (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2. Ponderea personalului medical (medici, asistenți medicali și personal medical inferior) din SAOAM în totalul personalului din unitate, a. 2021-2023

Tipul instituției și de asistență medicală prestată	Ponderea cadrelor medicale și sanitare în numărul total de angajați în 2021 (%)	Ponderea cadrelor medicale și sanitare în numărul total de angajați în 2022 (%)	Ponderea cadrelor medicale și sanitare în numărul total de angajați în 2023 (%)
Total instituții încadrate în SAOAM	83,0	82,6	82,6
Medici:	20,8	21,3	21,4
Personal medical mediu:	39,6	39,0	38,7
Asistența medicală spitalicească	85,2	84,6	85,1
Medici:	19,9	20,6	20,9
Personal medical mediu:	37,0	36,3	36,0
Asistența medicală specializată de ambulator	88,0	90,6	90,5
Medici:	35,2	38,6	39,5
Personal medical mediu:	39,0	39,4	37,8
Asistența medicală primară	84,5	83,0	83,1
Medici:	21,8	19,3	19,6
Personal medical mediu:	47,2	47,6	47,2
Asistența medicală urgentă prespitalicească	61,9	62,2	61,5
Medici:	8,8	8,6	8,3
Personal medical mediu:	33,0	33,0	32,8

Ponderea funcțiilor ocupate de medici și personal medical mediu pe sectoare de activitate, în anul trecut, per total instituții încadrate în asigurările medicale, a arătat în felul următor:

- *Medici*: sector spitalicesc – 20,9%, asistența medicală de ambulator – 39,5%, asistența medicală primară – 19,6% și asistența medicală urgentă prespitalicească – 8,3%.
- *Personal medical mediu*: sector spitalicesc – 36,0%, asistența medicală de ambulator – 37,8%, asistența medicală primară – 47,2% și asistența medicală urgentă prespitalicească – 32,8%.

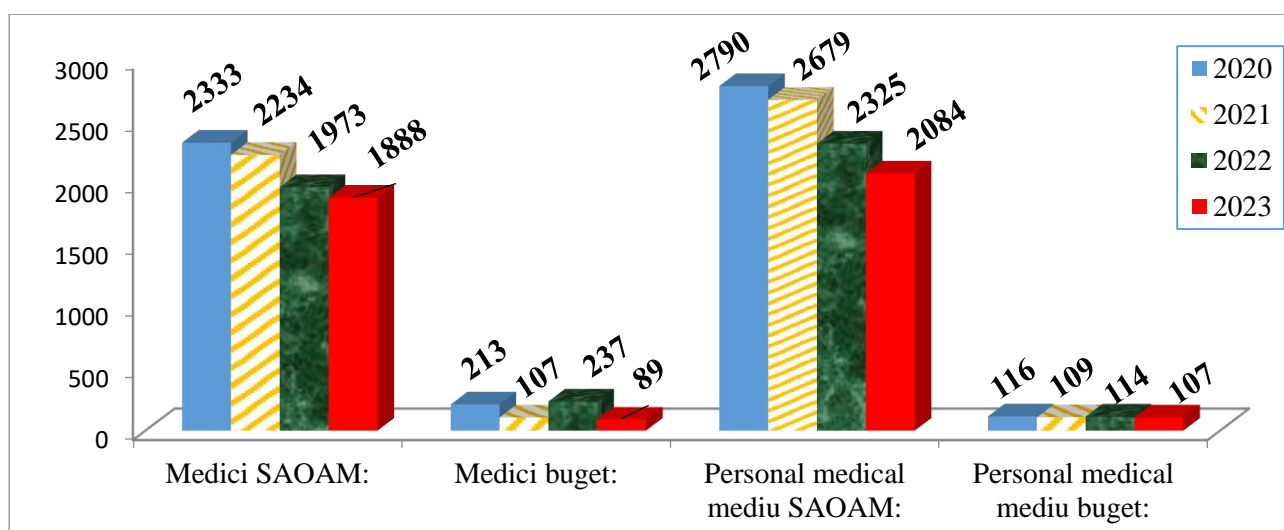
Datele prealabile colectate de către Federație atestă că deficitul de cadre medicale în Moldova a crescut și în 2023, accentuând tendința din ultimul deceniu. Îngrijorător este că se remarcă o reducere substanțială a ponderii asistenților medicali și a moașelor din totalul personalul medical, la fel ca și în date absolute.

Conform datelor prealabile numărul medicilor lipsă (calculată ca diferență dintre funcțiile aprobate și funcțiile ocupate) în 2023 este de aproape 2 mii de specialiști (circa 1977 medici), iar cea de personal medical mediu – de aproape 3 mii (circa 2191 asistente medicale/asistenți medicali și moașe) (tabelul nr. 3, figura nr.2).

Tabelul nr. 3. Necesitatea de personal medical în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății, a. 2020-2023

Categoria de personal medical insuficient <i>(raportul dintre funcțiile aprobate și funcțiile ocupate, inclusiv prin cumul)</i>	Necesitatea de cadre medicale în 2020 (persoane)	Necesitatea de cadre medicale în 2021 (persoane)	Necesitatea de cadre medicale în 2022 (persoane)	Necesitatea de cadre medicale în 2023 (persoane)
Medici SAOAM:	2333	2234	1973	1888
Medici buget:	213	107	237	89
Personal medical mediu SAOAM:	2790	2679	2325	2084
Personal medical mediu buget:	116	109	114	107

Figura nr. 2. Necesitatea de personal medical în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății, a. 2020-2023

Respectiv, conform datelor prealabile, se resimte un mare deficit de cadre medicale. În instituțiile medicale finanțate de la bugetul de stat ar fi nevoie de 89 de medici și 107 de asistenți medicali, iar în instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală ar fi necesar încă cel puțin 1888 de medici și 2084 de asistenți medicali și moașe.

În cazul instituțiilor medicale din asigurări, reieșind din specificul asistenței medicale prestate deficitul de cadre medicale este următorul:

- în asistența medicală spitalicească – 812 medici și 1018 asistenți medicali și moașe;

- în asistența medicală specializată de ambulator – 324 medici și 283 asistenți medicali și moașe;
- în asistența medicală primară - 492 medici și 675 asistenți medicali;
- în asistența medicală urgentă prespitalicească - 81 medici și 64 asistenți medicali;
- în alte tipuri de asistență medicală acordată – 179 medici și 44 asistenți medicali.

Și în anul 2023 a persistat aceea distribuție geografică neuniformă a cadrelor medicale, cu o concentrare preponderentă în mediul urban, în detrimentul celui rural, înregistrându-se un deficit de medici de familie în localitățile rurale și anumite categorii de medici specialiștii în instituțiile medico-sanitare raionale.

În conformitate cu datele prezentate în rapoartele anuale, gradul de ocupare al funcțiilor aprobate în statele de funcții (total personal medical și non medical) ale instituțiilor medicale, în anul 2023, a fost de:

- în asistența medicală spitalicească – 91,0% (în comparație cu 90,3% în anul 2022);
- în asistența medicală specializată de ambulator – 85,4% (în comparație cu 86,0% în anul 2022);
- în asistența medicală primară – 89,9% (în comparație cu 89,9% în anul 2022);
- în asistența medicală urgentă prespitalicească (IMSP CNAMUP) – 94,4% (în comparație cu 91,1% în anul 2022);
- în cadrul serviciilor de sănătate publică (ANSP) – 94,3% (în comparație cu 78,2% în anul 2022);
- în cadrul instituțiilor medicale bugetare, cu excepția ANSP – 81,1% (în comparație cu 84,7% în anul 2022).

De menționat că în Strategia Națională „SĂNĂTATEA 2030”, ca și obiective pe termen lung sunt stabiliți 2 indicatori importanți privind asigurarea cu cadre medicale:

1. Asigurarea cu medici (la 10 000 de locuitori) - $\geq 47,5$ medici (pentru 2025) și $\geq 48,0$ (pentru 2030);
2. Asigurarea cu personal medical mediu (la 10 000 locuitori) - $\geq 92,5$ (pentru 2025) și $\geq 93,0$ (pentru 2030).

1.3. Perfecționarea și formarea profesională a cadrelor medicale

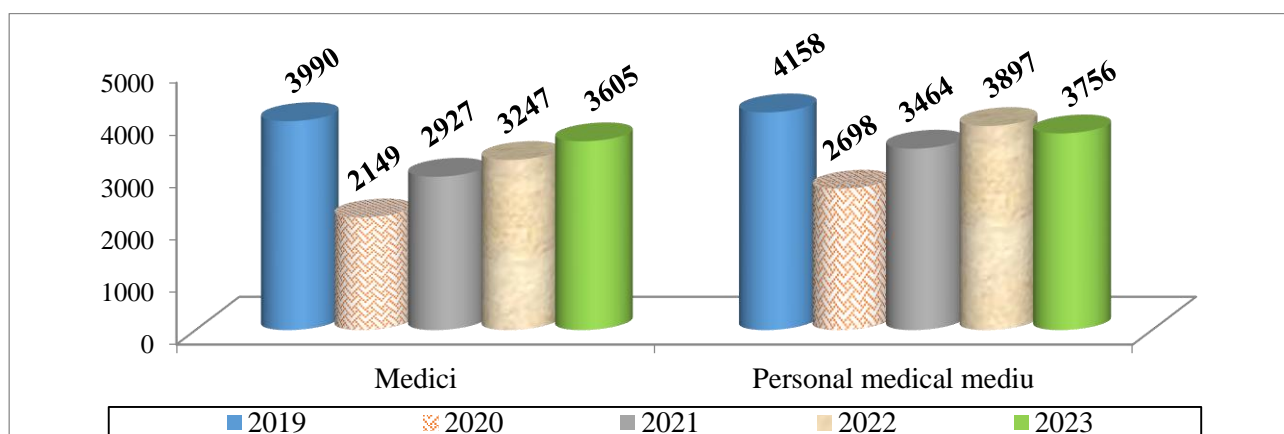
Capacitatea personalului medical de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației este dependentă și de procesul formării profesionale a personalului medical.

Conform datelor prealabile obținute, în anul 2023, cheltuielile pentru perfecționarea și formarea profesională continuă a cadrelor medicale, au constituit circa 1615,9 mii lei în cazul instituțiilor medicale bugetare și circa 35,01 mil. lei în cadrul instituțiilor încadrate în asigurările medicale. Respectiv, în anul 2023, au beneficiat de formarea profesională un număr de circa 3605 de medici și în jur de 3756 de asistenți medicali (tabelul nr. 4, figura nr. 3).

Tabelul nr. 4. Numărul cadrelor medicale care au beneficiat de formare profesională, a. 2019-2023

Categorია de personal medical	Anul				
	2019	2020	2021	2022	2023
Medici	3990	2149	2927	3247	3605
Personal medical mediu	4158	2698	3464	3897	3756

Figura nr. 3. Numărul cadrelor medicale care au beneficiat de formare profesională, a. 2019-2023

Conform datelor oficiale pentru anul 2022 furnizate de Agenția Națională în Sănătate Publică (date oficiale pentru anul 2023 nu sunt), la nivelul instituțiilor medicale subordonate Ministerului Sănătății, situația privind deținerea categoriei de calificare a cadrelor medicale (medici și asistenți medicali) este următoarea:

În cazul medicilor, 9783 de persoane dețin categorii de calificare, din care:

- 5343 medici (respectiv 54,6%) – categorie superioară;
- 1032 medici (respectiv 10,5%) – prima categorie;
- 794 medici (respectiv 8,1%) – categoria a doua.

În cazul asistenților medicali și moașelor, 19145 de persoane dețin categorii de calificare, din care:

- 11839 asistenți medicali și moașe (respectiv 62,3%) – categorie superioară;
- 1899 asistenți medicali și moașe (respectiv 10,1%) – prima categorie;
- 1744 asistenți medicali și moașe (respectiv 9,3%) – categoria a doua.

Respectiv, conform datelor prelucrate pentru anul 2022, doar 73,2% dintre medici dețin categoria de calificare (superioară, prima sau a doua) și 81,7% din asistenți medicali și moașe dețin categoria de calificare (superioară, prima sau a doua).

De menționat că, în anul 2022 comparativ cu anul 2021, ponderea cadrelor medicale cu categorii de calificare, în cazul medicilor s-a redus cu 1,1 puncte procentuale (de la 74,3% la 73,2%) și a crescut la asistente medicale cu 0,4 puncte procentuale (de la 81,4% la 81,7%).

În opinia noastră, pierderea interesului cadrului medical în a-și obține sau reconfirma categoria de calificare este generată în mare parte din cauza excluderii suplimentului la salariu pentru deținerea unei categorii de calificare din anul 2016, în cazul celor care activează în instituțiile medico-sanitare încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. De aceea, Federația insistă de fiecare dată către Ministerul Sănătății de a include în componența salariului cadrelor medicale suplimentul pentru deținerea unei categorii de calificare.

1.4. Fluctuația lucrătorilor medicali

Republica Moldova se confruntă cu fenomenul migrației în rândul personalului medical. Acest fenomen este demonstrat inclusiv prin numărul în creștere al solicitărilor de autentificare a actelor medicale primite de Ministerul Sănătății și procentul în descreștere al absolvenților Universității de Stat de Medicină și Farmacie (USMF) „Nicolae Testemițanu” care se înscriu la programele de rezidențiat din Republica Moldova.

Pe de o parte fenomenul migrației este intensificat de nivelul redus al veniturilor, condițiile precare de muncă, insuficiența oportunităților de dezvoltare personală și profesională, iar pe de altă parte de oportunitățile apărute în alte sectoare de activitate sau de oportunitățile oferite de alte state. De exemplu, România a crescut, în ultimii ani, salariile personalului medical din sistemul public de

sănătate și a simplificat procedurile de recunoaștere și echivalare a diplomelor de studii medicale obținute în Republica Moldova.

Din informațiile parvenite din colectivele de muncă, în anul de referință, pe diferite motive, au fost încetate relațiile de muncă cu 4378 lucrători (în 2022 – 3829 de persoane).

Ponderea majoritară a angajaților disponibilizați – 87,8% - a fost a celor care s-au eliberat din funcție din proprie inițiativă (3845 de salariați), comparativ cu 84,3% în anul 2022 (respectiv 3229 de persoane) (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5. Fluctuația cadrelor medicale pe categorii de personal și motivele fenomenului, a. 2019-2023

Nr. d/r	Categoriile de personal	Anii				
		2019	2020	2021	2022	2023
A. Disponibilizați total pe diverse motive						
1.	Medici	851	968	1086	530	855
2.	Personal medical veriga medie	1175	1969	1496	1094	1254
3.	Alt personal	2173	2263	2367	2205	2269
4.	Total	4047	5200	4939	3829	4378
B. Disponibilizați la inițiativa angajatorului						
1.	Medici	29	30	53	16	43
2.	Personal medical veriga medie	50	34	40	44	60
3.	Alt personal	53	84	117	88	117
4.	Total	129	148	210	148	220
C. Disponibilizați la inițiativa salariaților						
1.	Medici	846	868	861	388	708
2.	Personal medical veriga medie	1634	1532	1337	968	1123
3.	Alt personal	2577	2097	2053	1873	2014
4.	Total	4727	4497	4254	3229	3845
D. Disponibilizați din alte motive						
1.	Medici	221	164	172	126	104
2.	Personal medical veriga medie	117	129	119	82	71
3.	Alt personal	255	262	197	244	138
4.	Total	591	555	475	452	313

În anul de referință, nu s-au înregistrat disponibilizări în masă a salariaților membri de sindicat.

1.5. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați

În anul 2023 în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății s-au angajat 3681 de salariați (în 2022 – 3152) (tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6. Încadrarea în câmpul muncii a noilor angajați

Denumirea indicatorilor	Anii	Total pe instituții	Inclusiv:		
			Medici, farmaciști și alt personal cu studii superioare	Personal medical și farmaciști cu studii medii de specialitate	Alt personal
Numărul de salariați nou-angajați, în total	2019	4199	851	1175	2173
	2020	4318	783	1546	1989
	2021	4236	687	1288	2182
	2022	3152	564	821	1767
	2023	3681	731	1051	1899

Din informația prezentată în tabelele nr. 5 și nr. 6 se constată că numărul disponibilizărilor, în 2023, este cu 697 mai mare decât numărul angajărilor (diferența dintre acești indicatori în anul 2022 fiind de 677), respectiv este mai mare decât în anul 2022, fapt ce denotă o creștere a trendului abandonului profesiei medicale.

Din datele prezentate de instituții constatăm că numărul angajaților tineri specialiști angajați în cadrul instituțiilor medicale subordonate Ministerului Sănătății este următorul:

- Tineri specialiști medici și farmaciști – 323 de persoane;
- Tineri specialiști asistenți medicali și farmaciști cu studii medii – 284 de persoane.

1.6. Fenomenul de „îmbătrânire” a cadrelor medicale

În lipsa cadrelor medicale, medicii lucrează peste norma admisă, respectiv angajatorii continuă să mențină în funcțiile medicale medici cu vârsta de pensionare.

Fenomenul de îmbătrânire a lucrătorilor din domeniul sănătății reprezintă o adevărată amenințare la adresa sustenabilității forței de muncă, fiind caracteristică tuturor statelor lumii. În Republica Moldova, sistemul de sănătate are o forță de muncă în care peste 43,1% din medici și respectiv, 44,5% din asistenți medicali au vârsta de peste 55 ani.

Or, potrivit obiectivelor pe termen lung stabilite în capitolul Resursele umane din Strategia Națională „SĂNĂTATEA 2030” aprobată în anul 2023 prin Hotărârea Guvernului nr.387/2023, indicatorii țintă intermediari pentru anul 2025 și, respectiv indicatorii finali pentru anul 2030 sub aspectul vârstei resurselor umane din instituțiile medicale sunt următorii:

1. Ponderea medicilor cu vârsta de 55 de ani și peste:
 - Pentru anul 2025 - $\leq 44\%$,
 - Pentru anul 2030 - $\leq 45\%$.
2. Ponderea asistenților medicali cu vârsta de 55 de ani și peste:
 - Pentru anul 2025 - $\leq 45\%$,
 - Pentru anul 2030 - $\leq 46\%$.

În anul 2023, în unitățile medicale subordonate Ministerului Sănătății au activat 2753 de medici de vârstă pensionară, care reprezintă 28,0% din totalul medicilor, din care mai mult de jumătate din medicii pensionați activau în raioane.

În cazul asistentelor medicale, din totalul de 18672 de persoane, în 2023 activau 3268 cu vârsta de pensionare, respectiv 17,5% din total, din care peste 67% din asistente medicale pensionate activau în raioane (*tabelul nr. 7*).

Tabelul nr. 7. Numărul angajaților cu vârsta pensionară care activează în domeniul sănătății, a. 2019-2023

Anii	Categoriile de personal	Număr angajați cu vârsta pensionară care activează în instituțiile medicale	
		Total	Pondere din total angajați (%)
2019	Medici	3132	30,3
	Personal medical veriga medie	3086	15,6
2020	Medici	2645	26,9
	Personal medical veriga medie	3253	17,0
2021	Medici	2560	27,4
	Personal medical veriga medie	3113	15,6
2022	Medici	2681	27,9
	Personal medical veriga medie	3111	16,1
2023	Medici	2753	28,0
	Personal medical veriga medie	3268	17,5

Preocuparea continuă a statului ar trebui să fie axată pe dezvoltarea și menținerea forței de muncă din sănătate, iar politicile în domeniul resurselor umane din sănătate trebuie să fie focusate pe asigurarea protecției sănătății mintale și a bunăstării salariaților din domeniul medical, fiind plasate în prim plan interesele lucrătorilor medicali.

1.7. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul resurselor umane

Pe segmentul resurselor umane, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își menține obiectivele declarate și în anii anteriori:

1. *Exercitarea controlului asupra respectării drepturilor și facilităților stabilite de legislația națională, europeană și de Convenția ramurală pentru cadrele medicale.*

2. *Propunerea și promovarea modificărilor actelor normative în vigoare, în vederea extinderii spectrului de beneficii sociale acordate lucrătorilor din sănătate, în special celor care activează în mediul rural.*

3. *Susținerea promovării persoanelor competente, în special, a tinerilor specialiști, în funcții de conducere, în condiții de maximă transparență, corectitudine și obiectivitate.*

4. *Neadmiterea disponibilizării în masă a angajaților.*

5. *Participarea activă și continuă la ajustarea și îmbunătățirea mecanismelor de recrutare, menținere și de dezvoltare a resurselor umane în sănătate.*

6. *Examinarea multilaterală a proceselor și schimbărilor ce au loc în domeniul utilizării forței de muncă din domeniul sănătății, având ca scop elaborarea propunerilor de ajustare a actelor normative.*

7. *Promovarea necesității de ajustare a actelor normative privind normarea muncii și normativele de personal din cadrul unităților medicale.*

8. *Promovarea majorărilor indemnizațiilor unice acordate tinerilor specialiști –medici, farmaciști, asistenți medicali.*

9. *Promovarea drepturilor angajaților de a beneficia de formare profesională continuă la locul de muncă.*

10. *Promovarea acțiunilor de menținere a sănătății mintale și a stării de bine la locul de muncă pentru salariații din instituțiile medicale.*

11. *Acordarea ajutorului metodologic și consultativ organizațiilor sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova întru soluționarea problemelor privind garanțiile de muncă, protecția veniturilor salariale, realizarea Contractelor colective de muncă, evaluarea riscurilor profesionale la locul de muncă.*

CAPITOLUL II

FINANȚAREA DOMENIULUI SĂNĂTĂȚII

2.1. Generalități

Acordarea asistenței medicale reprezintă unul din serviciile de bază ale unei societăți, nivelul finanțării serviciilor de sănătate fiind considerat un indicator al gradului de dezvoltare a națiunii. Serviciile de sănătate sunt costisitoare. Aceste costuri includ, pe de o parte, plățile pentru salariile personalului din instituțiile de sănătate, în raport cu riscul profesional, influența factorilor psihoemoționali asupra sănătății lucrătorului, responsabilitatea și volumul de lucru; iar, pe de altă parte, plățile pentru medicamente și consumabile, tehnică performantă, investiții capitale, întreținerea infrastructurii și transportului sanitar.

Pentru creșterea unei generații sănătoase este necesar de a aloca resurse considerabile în vederea finanțării sectorului de sănătate.

Republica Moldova are nevoie de un sistem de finanțare a sănătății astfel încât toată populația să poată avea acces la tot spectrul de servicii de sănătate – protecție, promovare, prevenire, tratament și reabilitare, fără a suporta dificultăți financiare majore.

De-a lungul timpului, orice națiune se poate confrunta cu anumite crize și necesități excepționale, iar statul este cel care trebuie să găsească calea către un sistem de sănătate performant, rezilient și echitabil, capabil să răspundă la urgențele de sănătate publică globale sau regionale, care să contribuie la o bună sănătate fizică și mintală a populației.

În anul 2023 sistemul medical din Republica Moldova s-a confruntat cu o serie de impedimente care au rezultat în urma situației deficitare create de pandemia COVID-19 și de influența efectelor multidimensionale ale războiului din Ucraina.

Pe de o parte, o criză economică și deficit de cadre medicale provocate de consecințele pandemiei COVID-19, iar de altă parte, o criză umanitară generată de valul de refugiați, crize care s-au amplificat în lanț pe fundalul crizei energetice, presiunile inflaționiste majore și descreșterilor economice.

În opinia Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, asigurarea cu resurse suficiente pentru medicină și pentru dezvoltarea continuă a sistemului medical poate fi realizată prin sporirea finanțării sistemului din surse publice, inclusiv prin revizuirea formulei de transfer pentru sănătate din bugetul de stat și a contribuțiilor la Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM), dar și prin colectarea altor surse financiare necesare pentru funcționarea sistemului de sănătate (investiții financiare din surse externe, granturi etc.).

O altă oportunitate ar fi considerarea domeniului sănătății ca o prioritate în totalul cheltuielilor publice, cu accent pe acoperirea universală cu servicii de sănătate. Un scop în sine ar fi creșterea graduală a cheltuielilor publice pentru sănătate și atingerea țintei recomandate de Organizația Mondială a Sănătății și acceptate de țările membre, de creștere a cheltuielilor publice pentru sănătate până în 2030 cu cel puțin 1% din produsul intern brut, ajungând la media globală de 6% din PIB.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și-a expus obiecțiile privind modul de constituire a surselor financiar necesare și finanțarea ramurii ocrotirii sănătății în avizele la proiectele de decizii (proiectele politicii anuale fiscale, vamale și salariale) elaborate de autorități, precum și în alte solicitări și revendicări înaintate.

Au fost examinate și elaborate avizele la proiectele Legii Bugetului de Stat pentru anul 2023 și Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2023, prin care au fost expuse propuneri concrete de consolidare și sporire a surselor financiare necesare pentru sistemul de sănătate.

În ultimii ani Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a insistat, în mod repetat, către autoritățile statului, ca ponderea cea mai mare de finanțare a serviciilor de sănătate nu trebuie să fie pusă pe umerii angajaților, ci în sarcina statului, care are menirea de a prevedea servicii de sănătate gratuite pentru cetățeni.

În opinia noastră, statul ar trebui să se orienteze către elaborarea unor mecanisme de motivare a plătitorilor primelor de asigurare medicală obligatorie, în special a celor ce contribuie procentual

din salariu și care nu apelează pe o anumită perioadă la prestatorii de servicii medicale pentru a beneficia de anumite servicii medicale, contribuind în mod solidar pentru alți beneficiari (cum ar fi cei din categoriile asigurate de Stat care necesită cele mai multe servicii medicale). O oportunitate pentru acești plătitori activi, dar care nu consumă beneficiază de servicii medicale și asistență medicală, ar putea fi anumite pachete de servicii medicale complementare, bilete de tratament sanatorial ș.a.

2.2. Cheltuielile din bugetul public consolidat pentru domeniul sănătății

În anul 2023, conform datelor Ministerului Finanțelor din Moldova, în Bugetul public național pentru ocrotirea sănătății au fost planificate și executate cheltuieli totale de 15 944,1 mil. lei, respectiv 13,5% din totalul cheltuielilor din Bugetul public național, cu 2294,1 mil lei mai mult față de cheltuielile pentru sănătate realizate în anul 2022.

Pentru anul 2023 cheltuielile totale pentru ocrotirea sănătății au constituit 5,2% din PIB, față de 5,0% din PIB în anul 2022, deci au crescut cu 0,2 puncte procentuale (*tabelul nr. 8*).

De menționat că autoritățile statului și-au propus ca și obiectiv, inclusiv sub recomandările Organizației Mondiale a Sănătății de a creșterea cheltuielile publice pentru sănătate cu cel puțin 1% din produsul intern brut, astfel încât să se ajungă la media globală de 6% din PIB, până în 2030, așa cum au acceptat toate țările membre.

Tabelul nr. 8. Cheltuielile totale pentru ocrotirea sănătății în Bugetul public național, a.2019-2023

Anii	Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății (mil.lei) (executate)	Ponderea în totalul cheltuielilor din Bugetul național (%)	Creșterea față de perioada anterioară (mil.lei)	Ponderea în PIB (%)
2019	8635,0	13,1	+ 836,0	4,1
2020	9990,2	13,6	+ 1355,2	4,8
2021	13527,8	16,5	+ 3537,7	5,6
2022	13650,7	13,6	+ 122,8	5,0
2023	15944,1	13,5	+ 2294,1	5,2

Din totalul cheltuielilor pentru ramura ocrotirii sănătății de 15 944,1 mil.lei, 13 776,1 mil.lei au fost prevăzute și executate în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală și 109,6 mil. lei în bugetul unităților administrative teritoriale.

Cheltuielile pentru sănătate și servicii medicale pe cap de locuitor în anul de referință au fost estimate la 5 137,5 lei, comparativ cu 5 896,1 lei în anul 2022.

2.3. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Sursa principală de finanțare a consumurilor și cheltuielilor publice din sectorul sănătății o reprezintă Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM).

Veniturile FAOAM se formează din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală, transferurile de la Bugetul de Stat și alte venituri, constituite din amenzi și sancțiuni pecuniare, dobânzi bancare, defalcări din impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației.

Analizând volumul FAOAM, din ultimii ani, se observă că, în anul 2023 față de anul 2022, veniturile și consumurile din Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală au sporit în felul următor:

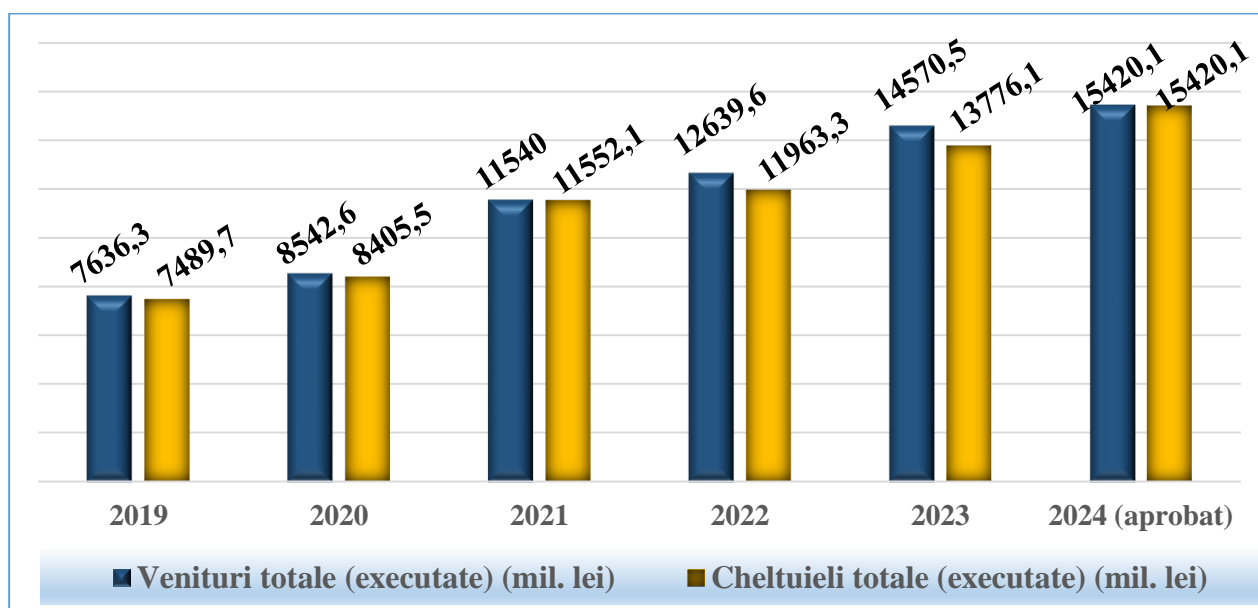
- veniturile FAOAM au crescut de la 12639,6 mil. lei la 14570,5 mil.lei, respectiv cu 15,3% (sau cu +1930,9 mil.lei);

- cheltuielile FAOAM au crescut de la 11963,3 mil. lei la 13776,1 mil. lei, respectiv cu 15,2% (sau cu +1812,8 mil. lei) (tabelul nr. 9, figura nr. 4).

Tabelul nr. 9. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, a.2019-2023

Anii	Venituri totale (executate) (mil. lei)	Creștere		Cheltuieli totale (executate) (mil. lei)	Creștere	
		mil. lei	%		mil. lei	%
2019	7636,3	+758,9	+11,0	7489,7	+775,6	+11,6
2020	8542,6	+906,3	+11,9	8405,5	+915,8	+12,2
2021	11540,0	+2997,4	+35,1	11552,1	+3146,6	+37,4
2022	12639,6	+1099,6	+9,5	11963,3	+411,2	+3,6
2023	14570,5	+1930,9	+15,3	13776,1	+1812,8	+15,2
2024 (aprobat)	15420,1	+849,6	+5,8	15420,1	+1644,0	+11,9

Figura nr. 4. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, a.2019-2023

2.4. Transferurile din Bugetul de Stat în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

După sursa de constituire, în componența veniturilor FAOAM pentru anul 2023, primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense, achitate de angajați, au ponderea cea mai mare – de 50,08%, fiind urmate de transferurile de la Bugetul de Stat pentru categoriile asigurate de Guvern – 47,1% din totalul veniturilor.

Veniturile din achitarea primei de asigurare în sumă fixă au o pondere neînsemnată de circa 1,4%, iar restul de 1,4% provin din alte venituri.

În anul 2023 Guvernul a rămas în calitate de asigurat pentru 13 categorii de persoane neangajate cu domiciliul în Republica Moldova (copii, studenți, persoane cu dizabilități, pensionari, șomeri, femei însărcinate ș.a.) și aflate la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, numărul persoanelor respective fiind în timp comparativ scurt, menținându-se în decursul ultimilor 5 ani în medie la nivel a circa 1,6 mil. de persoane, deținând o cotă de peste 63% în totalul persoanelor integrate în sistemul AOAM.

Reieșind din aceasta Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat în mod repetat Guvernului și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină ca Statul să-și exercite această funcție în măsură deplină și să finanțeze prioritar serviciile de sănătate pentru categoriile de persoane neangajate pentru care Statul are calitatea de asigurat. Aceasta ar majora considerabil Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

În anul 2023, transferurile din Bugetul de Stat în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru asigurarea categoriilor de persoane neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurat au constituit 6863,9 mil. lei, cu o majorare de 15,9% față de sumele transferurilor executate în anul 2022.

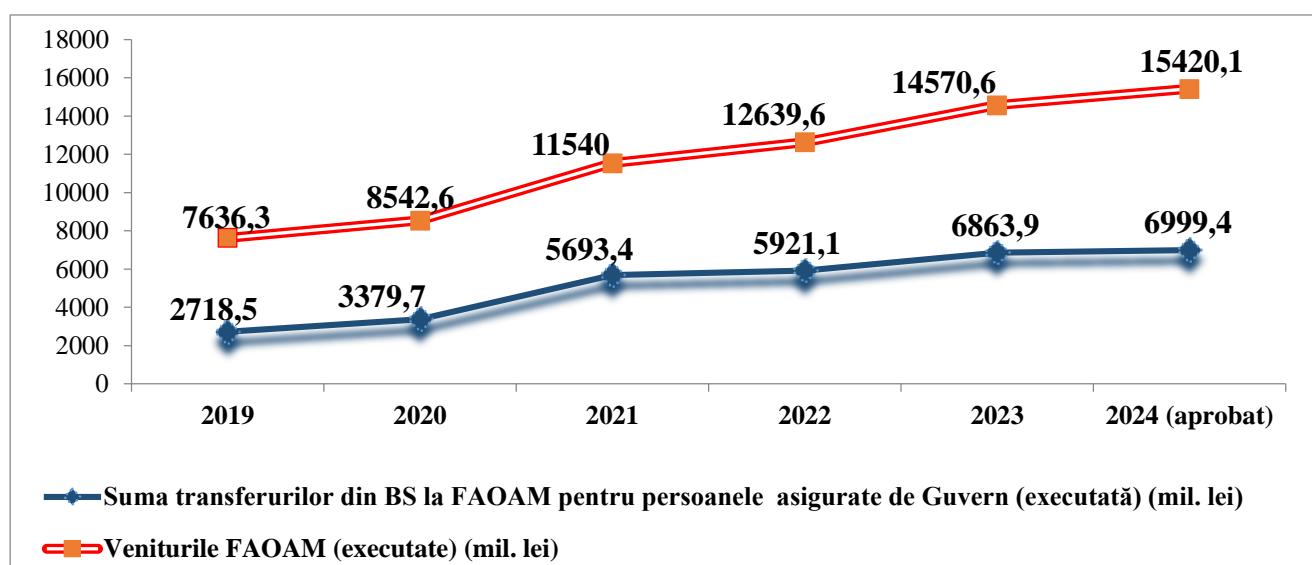
Suma transferurilor respective a constituit 47,1% din totalul veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul 2023, în pofida faptului că ponderea acestor transferuri de la Bugetul de Stat ar fi trebuit să constituie cel puțin 60%.

Analiza transferurilor de la Bugetul de Stat în Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru asigurarea persoanelor neangajate în ultimii 5 ani, atestă faptul că aceste sume nu întrunesc cel puțin jumătate din totalul veniturilor FAOAM, în condițiile în care aceste persoane reprezintă mai mult de 63% în totalul persoanelor integrate în sistemul AOAM (tabelul nr. 10, figura nr. 5).

Tabelul nr. 10. Suma transferurilor de la Bugetul de Stat în FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern, a.2019-2023

Anii	Suma transferurilor din BS la FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern (executate) (mil. lei)	Creștere (%)	Veniturile FAOAM (executate) (mil.lei)	Ponderea transferurilor în total venituri (%)
2019	2718,5	+ 3,2	7636,3	35,6
2020	3379,7	+ 24,3	8542,6	39,6
2021	5693,4	+ 68,5	11540,0	49,3
2022	5921,1	+ 4,0	12639,6	46,8
2023	6863,9	+ 15,9	14570,6	47,1
2024 (aprobat)	6999,4	+ 1,9	15420,1	45,4

Figura nr. 5. Suma transferurilor de la Bugetul de Stat în FAOAM pentru persoanele asigurate de Guvern, a.2019-2023

În anul 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat în mod repetat, autorităților statului de a modifica *Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală*, astfel încât volumul transferurilor de la Bugetul de Stat pentru asigurarea categoriilor de persoane neangajate, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat, să se calculeze prin înmulțirea numărului de persoane neangajate, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat (la data de 31 decembrie a anului precedent anului de gestiune) cu mărimea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în sumă fixă.

2.5. Asigurarea medicală a populației

Trecerea la sistemul de asigurări medicale obligatorii a dus la crearea Sistemului de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (SAOAM) cu aplicarea principiului solidarității, ceea ce înseamnă că plătitorii primelor de asigurare medicală achită contribuțiile respective în funcție de venit, iar persoanele asigurate beneficiază de asistență medicală și farmaceutică în funcție de necesități.

Respectiv, asigurarea medicală a devenit obligatorie pentru toți cetățenii, persoanele angajate fiind asigurate sub forma plății unei contribuții din totalul salariilor și altor recompense pe care le primesc, iar persoanele neangajate și care nu sunt asigurate de către Stat sau desfășoară activități independente trebuie să se asigure în mod individual, prin achitarea poliței de asigurare medicală în sumă fixă.

Prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu și la alte recompense s-a menținut în anul 2023 în aceeași mărime ca și în ultimii ani - 9%, pe care o achită doar angajatul, începând cu anul 2021, din salariu și alte recompense.

Îmbucurătoare și oportună a fost majorarea costului primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă în anul 2023, la cuantumul de **12 636 lei**.

De menționat că din 2014 până în anul 2023, costul primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă a fost stabilit și menținut la valoarea de 4056 lei, lucru inechitabil față de persoanele angajate, care plăteau prima de asigurare obligatorie de asistență medicală sub formă de contribuție procentuală la salariu și alte recompense, în condițiile în care câștigul mediu salarial brut din anul 2014 până în anul 2022 a înregistrat o majorare substanțială.

Conform datelor Biroului național de statistică, în trimestrul IV al anului 2023, câștigul salarial mediu lunar nominal brut a constituit 13 401 lei. Astfel, costul total al primei de AOAM, pe care îl achită un angajat, în medie, timp de un an este de 14 473 lei, contribuția respectivă fiind cu 1 837 lei mai mare decât mărimea primei în sumă fixă, chiar dacă aceasta a fost majorată.

Ca și în anii precedenți, și în anul 2023, pentru anumite categorii de persoane care se asigură în mod individual, au fost păstrate reducerile substanțiale la valoarea primei, dacă aceștia urmau să achite prima până la data de 31 martie 2023, reducerile fiind mai mari în raport procentual decât în anul 2022:

- 1014 lei (respectiv 92% reducere din costul real al poliței) pentru proprietarii de terenuri cu destinație agricolă;

- 1622 lei (respectiv 87,2% reducere din costul real al poliței) pentru persoanele fizice care desfășoară activități independente în domeniul comerțului cu amănuntul;

- 2028 lei (respectiv 84% reducere din costul real al poliței) pentru: fondatorii de întreprinderi individuale; persoanele fizice care iau în arendă sau folosință terenuri cu destinație agricolă; titularii de patentă de întreprinzător; persoanele fizice care dau în arendă unități de transport, încăperi, utilaje și alte bunuri materiale; persoanele fizice care desfășoară activități în domeniul achizițiilor de produse din fitotehnie și/sau horticultură și/sau de obiecte ale regnului vegetal; alți cetățeni ai Republicii Moldova, străinii titulari ai dreptului de ședere permanentă și beneficiarii de protecție internațională, care nu sunt angajați și nu fac parte din nici una din categoriile enumerate și nu sunt asigurate de Guvern, care fac dovada aflării în Republica Moldova pentru cel puțin 183 de zile pe parcursul anului bugetar; străinii cărora li s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul Republicii Moldova pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare, de voluntariat sau religioase și care nu sunt angajați.

- 4065 lei (respectiv 68% reducere din costul real al poliței) pentru cei care au achitat prima fixă în termen de până la data de 31 martie 2023, precum și mediatorii, notarii, avocații, executorii judecătorești, experții judiciari care activează în cadrul unui birou de expertiză judiciară, interpreții, traducătorii și administratorii autorizați, indiferent de forma juridică de organizare a activității, neangajați.

Și în anul 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a atenționat autoritățile competente că aceste reduceri reprezintă un tratament discriminatoriu din punct de vedere financiar față de persoanele angajate, subminând prin aceasta principiul de achitabilitate în protecția populației țării. Analiza expusă de către Federație în avizul al proiectul legii a demonstrat următoarea situație:

- cei care au cumpărat prima cu 1014 lei până la data de 31 martie 2023, au achitat de 12,4 ori mai puțin decât suma achitată în mediu timp de un an de către o persoană angajată;

- cei care au cumpărat prima cu 1622 lei până la data de 31 martie 2023, au achitat de 7,8 ori mai puțin decât suma achitată în mediu timp de un an de către o persoană angajată;

- cei care au cumpărat prima cu 2028 lei până la data de 31 martie 2023, au achitat de 6,2 ori mai puțin decât suma achitată în mediu timp de un an de către o persoană angajată;

- cei care au cumpărat prima cu 4065 lei până la data de 31 martie 2023, au achitat de 3,1 ori mai puțin decât suma achitată în mediu timp de un an de către o persoană angajată.

Numărul persoanelor asigurate în sistemul AOAM în anul 2023 a constituit circa 2,5 mil. de persoane. În ultimii 3 ani se observă o ușoară scădere a numărului de persoane asigurate în sistemul AOAM, la toate categoriile de persoane, cu toate că s-au păstrat reducerile la costul poliței (*tabelul nr.11.*)

Tabelul nr. 11. Numărul persoanelor asigurate în SAOAM, 2019-2023

Anii	Total persoane asigurate	Persoane asigurate angajate	Persoane asigurate în mod individual	Persoane asigurate de Guvern
2019	2 626 691	874 661	60 340	1 691 690
2020	2 573 389	880 990	63 210	1 629 189
2021	2 545 868	874 950	65 087	1 605 831
2022	2 518 982	872 709	62 756	1 583 517
2023 (prealabil)	2 428 527	850 107	65 396	1 513 024

Totodată, numărul persoanelor asigurate de Guvern se diminuează încet, constituind în anul 2023 – circa 1 mil 513 mii de persoane.

În concluzie, prin admiterea mai multor derogări de la legislație pentru stabilirea reducerilor la costul primei de asigurare în sumă fixă, s-a ținut cont, în mare parte, de voința politică și mai puțin de cea economică sau de necesitatea de a asigura acoperirea universale cu servicii de sănătate. Stabilirea acestor reduceri au demotivat categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală și au amplificat riscul ca aceștia să treacă în sectorul neformal, să primească salarii oficiale mici, respectiv să preceute posibilități să contribuie cât mai puțin la SAOAM.

De altfel, Ministerul Sănătății a menționat în argumentarea proiectului legii Fondurilor AOAM pe anul 2023 că neasigurarea pentru toți participanții la sistemul AOAM a unui tratament echitabil și nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile în cadrul sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală, subminează realizarea principalului deziderat al asigurării obligatorii de asistență medicală și anume - protecția financiară, în condiții echitabile, a populației în domeniul ocrotirii sănătății.

De aceea, în mod repetat în anul 2023 ca și în ultimii 4 ani, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova nu a susținut menținerea acestor reduceri la costul primei în sumă fixă, poziție care a fost inclusă în mai multe revendicări adresate autorităților statului.

Totodată, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a solicitat majorarea sumei transferurilor de la bugetul de stat pentru persoanele asigurate de Guvern către FAOAM, întrucât se

constată că transferurile de la bugetul de stat pentru categoriile de persoane asigurate de Guvern, reprezintă circa 47,0% din suma totală a veniturilor FAOAM, în condițiile în care persoanele asigurate de Guvern constituie ponderea majoritară, respectiv peste 61,5% din numărul total de persoane asigurate în SAOAM.

2.6. Direcțiile prioritare de utilizare a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală

Cu privire la direcțiile prioritare de utilizare a FAOAM, legislația a rămas neschimbată, respectiv, veniturile din SAOAM se repartizează în felul următor:

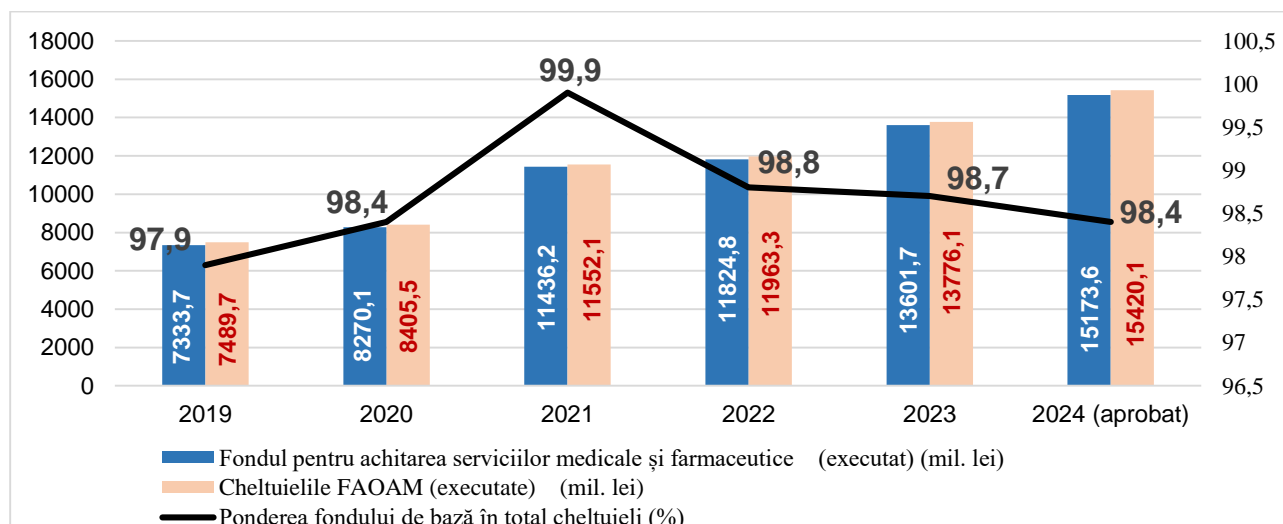
- fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice – nu mai puțin de 94%;
- fondul de rezervă – până la 1%;
- fondul măsurilor de profilaxie – 1%;
- fondul de dezvoltare și modernizare a prestatorilor publici de servicii medicale – până la 2%;
- fondul de administrare a sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală – până la 2%.

În anul 2023 fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice a constituit 13601,7 mil. lei, cu 15,0% mai mult decât în anul 2022, ceea ce constituie 98,7% din totalul cheltuielilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (tabelul nr. 12, figura nr. 6).

Tabelul nr. 12. Ponderea Fondului pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice în totalul cheltuielilor, a.2019-2023

Anii	Fondul pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice (executat) (mil. lei)	Creștere anuală (%)	Cheltuielile FAOAM (executate) (mil. lei)	Ponderea fondului de bază în total cheltuieli (%)
2019	7333,7	+ 11,3	7489,7	97,9
2020	8270,1	+ 12,8	8405,5	98,4
2021	11436,2	+ 38,3	11552,1	99,9
2022	11824,8	+ 3,4	11963,3	98,8
2023	13601,7	+ 15,0	13776,1	98,7
2024 (aprobat)	15173,6	+ 11,5	15420,1	98,4

Figura nr. 6. Ponderea Fondului pentru achitarea serviciilor medicale și farmaceutice în totalul cheltuielilor, a.2019-2023

Analizând datele de mai sus, constatăm că în anul 2023 veniturile din SAOAM nu au fost suficiente pentru a direcționa sume suficiente pentru aceste fonduri, conform normativelor stabilite.

2.7. Participarea reprezentanților sindicatului la administrarea unității

Participarea salariaților la administrarea unității constituie unul din drepturile de bază ale salariaților. Dispoziția art. 9 alin. (1) lit. j) din Codul muncii dispune, în acest sens, că salariatul are dreptul la participare în administrarea instituției, în conformitate cu aceste prevederi și contractele colective de muncă. Dreptul salariaților la administrarea unității se realizează, de regulă, prin intermediul organizațiilor sindicale primare.

Or, participarea salariaților, respectiv a reprezentanților acestora la administrarea unității este garantată de legislație ca una dintre formele de realizare a parteneriatului social în sfera muncii.

Membrii organizațiilor sindicale primare trebuie să se implice activ la luarea deciziilor interne ce privește administrarea unității sau în stabilirea unor drepturi privind raporturile de muncă ale salariaților.

Respectiv, în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare și conform Convenției colective (nivel de ramură), membrii comitetelor sindicale trebuie incluși în componența următoarelor comisii interne:

- Comisia privind tariful angajaților;
- Comisia privind stabilirea vechimii în muncă și a vechimii în specialitate a angajaților;
- Comisia de evaluare și validare a performanțelor profesionale individuale în muncă.

Totodată, angajatorul trebuie să consulte organul sindical în următoarele chestiuni:

- în procesul de elaborare și ajustare a statelor de personal ale Unității;
- la elaborarea listelor de tarifyare pentru anul de gestiune;
- în procesul de planificare a mijloacelor financiare pentru plata muncii, pentru formarea profesională, pentru stabilirea premiilor și a altor suplimente la salariu;
- la examinarea situațiilor financiar-economice ale instituțiilor;
- în cazul când angajatorul inițiază desfacerea contractului individual de muncă al unui membru de sindicat, este necesară consultarea prealabilă în scris a organului sindical respectiv;
- în procesul de identificare a funcțiilor pentru care este necesară formarea profesională;
- în orice decizie care poate influența drepturile și interesele salariaților, precum și la luarea deciziei de a planifica 0,15% raportat la fondul de salarizare pentru soluționarea problemelor salariaților.

Conform informațiilor prezentate în rapoartele anuale, în anul 2023 implicarea acestora în repartizarea mijloacelor financiare prin Devizele de venituri și cheltuieli și controlul executării lor nu a fost considerabilă, deoarece din cele 232 de organizații sindicale primare doar 167 (72%), comparativ cu 158 de organizații (respectiv 66,4%) în anul 2022, au declarat că au participat la elaborarea Devizelor de venituri și cheltuieli și au examinat Devizul în comun cu administrația Unității. Cauzele invocate ale acestui fenomen sunt lipsa de posibilitate sau reticența administrației.

Totodată, în anul 2023, din 232 de organizații sindicale primare doar 159 (68,5%) au declarat că au participat la întocmirea listelor tarifyare a angajaților instituției și, respectiv 110 (47,4%) au menționat că au participat la examinarea situației economico-financiare a instituției la adunarea/conferința colectivului de muncă.

2.8. Obiectivele și revendicările Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul finanțării ocrotirii sănătății

Consolidarea finanțării domeniului sănătății va avea un impact pozitiv considerabil inclusiv asupra resurselor umane din sănătate. Respectiv, pe segmentul finanțării domeniului ocrotirii sănătății, rolul Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova rămâne a fi de sensibilizare a statului, spre redefinirea sistemelor de finanțare a medicinei care cere investiții mari, inclusiv în asigurarea

unor condiții de muncă adecvate pentru cadrele medicale, fără de care calitatea actului medical nu poate fi asigurată.

Obiective propuse în domeniul finanțării sănătății:

1. *Continuarea fortificarea efortului statului întru identificarea și valorificarea acordurilor de finanțare cu organismele și instituțiile externe pe domeniul sănătății publice și pe domeniul consolidării bazei tehnico-materiale ale instituțiilor medicale.*

2. *Gestionarea transparentă și eficientă a surselor destinate sistemului de sănătate, inclusiv a Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală.*

3. *Reducerea constrângerilor bugetare și limitărilor în gestionarea mijloacelor financiare deținute de instituțiile medicale.*

4. *Revizuirea formulei de calcul a transferurilor de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru categoriile de persoane neangajate asigurate de Guvern, astfel încât transferurile de la bugetul de stat să se calculeze prin înmulțirea numărului persoanelor neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurator (la data de 31 decembrie a anului precedent anului de gestiune) cu mărimea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în sumă fixă, dar nu prin indexarea cu Indicele prețului de consum pentru anul precedent a volumului transferurilor de la bugetul de stat în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul precedent. Statul trebuie să-și consolideze eforturile întru transferarea mijloacelor financiare din bugetul de stat în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru aceste categorii de persoane, cu atât mai mult că ponderea majoritară din aceste categorii de persoane este constituită din acele categorii de persoane care au nevoie cel mai des de asistență medicală (copiii, pensionarii, gravidele și persoanele cu dizabilități).*

5. *Continuarea ajustării la valoarea reală a costului primei de asigurare în formă de sumă fixă și eliminarea reducerilor la acest cost pentru anumite categorii de persoane sau ocupații, care nu se mai consideră a fi vulnerabile din punct de vedere al veniturilor deținute.*

6. *Finanțarea completă de către Compania Națională de Asigurări în Medicină a cazurilor tratate în instituțiile medicale, conform costurilor reale și eliminarea practicii de a penaliza financiar instituțiile în cazul invalidării de către Compania Națională de Asigurări în Medicină a cazurilor tratate realizate de către instituții.*

7. *Valorificarea corectă, obiectivă, transparentă, oportună și completă a mijloacelor financiare de către managerii instituțiilor medicale.*

8. *Implicarea salariaților și a reprezentanților acestora la administrarea instituțiilor, în conformitate cu dreptul acestora garantat de legislație.*

9. *Reanimarea și amplificarea parteneriatului social din ramură, inclusiv prin prisma examinării propunerilor parvenite din partea sindicatelor cu privire la modul de finanțare a instituțiilor medicale.*

CAPITOLULS III

REMUNERAREA MUNCII, MOTIVAREA ȘI PROTECȚIA ANGAJAȚILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Sistemul medical din țară se confruntă cu un deficit drastic de cadre medicale, care să asigure activitatea continuă a unităților medicale, astfel încât să asigure prestarea unor servicii de asistență medicală integrate și de calitate pentru cetățeni.

Astfel, direcțiile prioritare de susținerea a salariaților din domeniul sănătății din partea Statului, realizate inclusiv în urma revendicărilor și apelurilor Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, prin care au fost puse în valoare eforturile și importanța muncii salariaților din domeniul sănătății, au fost orientate și în anul 2023 spre majorarea veniturilor salariale pentru personalul din instituțiile medicale.

În urma lucrărilor Consiliul Republican al Federației din 7 aprilie 2023, promovând munca decentă pentru angajații din domeniul sănătății și asigurarea condițiilor decente de trai pentru aceștia, Federația a înaintat autorităților statului un șir de revendicări, printre care și solicitarea de a se implementa anumite creșteri salariale reale pentru lucrătorii din ramură și stabilirea unor salarii echitabile și decente prin prisma importanței muncii profesiilor din domeniul medical.

În pofida tuturor eforturilor statului și sindicatelor de a interveni în majorarea salariilor, nivelul de salarizare al salariaților din domeniul medical și în anul 2023 a rămas neatractiv, aceasta contribuind la exodul cadrelor medicale și fluctuația personalului din sistemul medical.

Cu eforturi comune, au fost implementate următoarele:

1. De la 1 octombrie 2023, au fost majorate salariile personalului din unitățile medicale:

- cu 15% pentru toți angajații din IMSP încadrate în SAOAM;
- cu 15% s-a majorat sporul cu caracter specific pentru cadrele medicale din sistemul bugetar, a crescut nivelul salarial al funcțiilor de expert judiciar (medic) de toate categoriile din cadrul Centrului de Medicină Legală;
- s-a stabilit expres nivelul salariului pentru farmaciștii rezidenți exact ca la medicii rezidenți;
- pentru medicii intervenționiști (cardiologie intervențională, chirurgie intervențională, neuroradiologie intervențională) și pentru medicii endoscopiști s-au reglementat aceleași salarii ca și pentru medicii chirurghi și cei din ATI).

2. Tot de la 1 octombrie 2023 au fost reincluse posturile de econoame și bufetiery în categoria personalului medico-sanitar/auxiliar sanitar ca și infirmierele și brancardierii. Astfel, la insistența Federației s-a corectat lacuna prin care a fost lezat dreptul persoanelor care ocupau aceste posturi de a beneficia de o reducere a timpului zilnic de muncă, la fel ca și întregul personal medical din instituțiile medicale, întrucât prin modificările din anul 2022 aceste posturi au fost atribuite în mod eronat la categoria personalului administrativ-gospodăresc.

3. La propunerea Federației a fost aprobată o nouă redacție a normei cu privire la plata sporului pentru condiții nocive din Regulamentul privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în SAOAM, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 837/2016. Norma respectivă prevede că membrii de sindicat vor beneficia de spor pentru condiții nocive în mărimi majorate (250-500 lei), iar cei care nu sunt membri - de spor pentru condiții nocive aprobate la nivel național.

3.1. Salariul mediu lunar al angajaților din instituțiile medicale din subordinea Ministerului Sănătății în anul 2023

În anul 2023, conform datelor Biroului Național de Statistică; câștigul salarial mediu lunar brut al lucrătorilor din domeniul sănătății și asistenței sociale (activități referitoare la sănătatea umană) a reprezentat 15 671,3 lei, înregistrând o creștere față de câștigul salarial mediu lunar nominal brut pe economie (12 354,7 lei) în mărime de 26,8%.

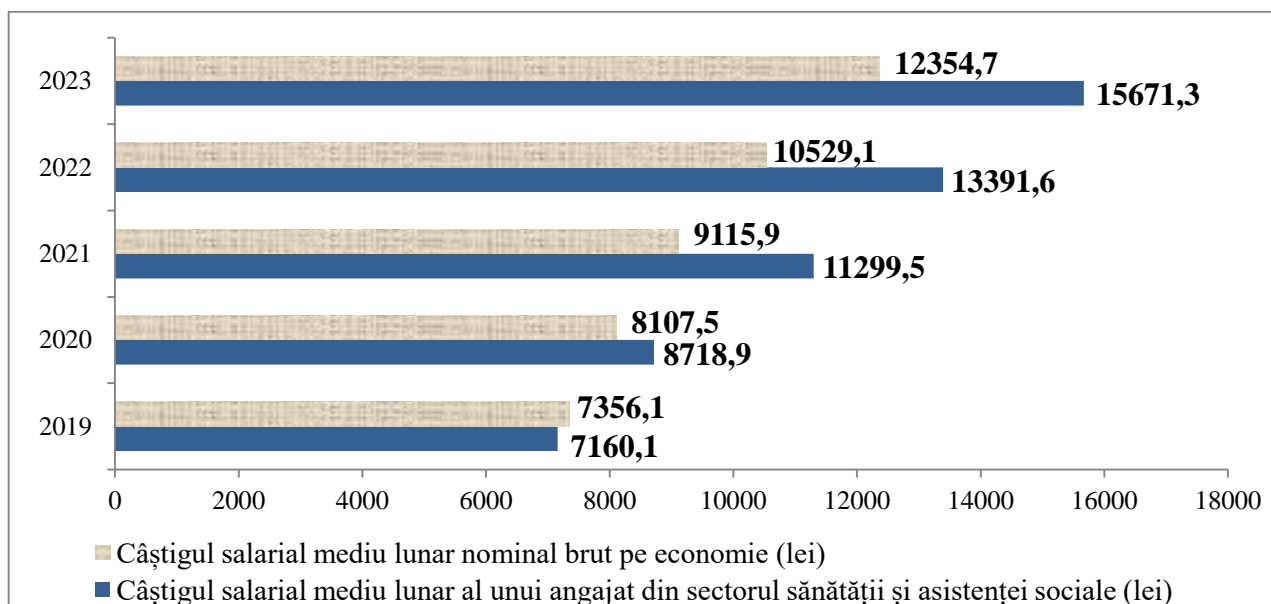
Respectiv, în anul 2023 (al treilea an consecutiv), câștigul salarial mediu lunar brut al lucrătorilor din domeniul sănătății și asistenței sociale (activități referitoare la sănătatea umană), a

constituit 15 671,3 lei, fiind în creștere față de anul 2022 cu 2279,7, lei sau cu 17,0% (tabelul nr. 13, figura nr. 7).

Tabelul nr. 13. Câștigul salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale, a.2019-2023

Anii	Câștigul salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale (activități referitoare la sănătatea umană) (lei)	Creștere		Câștigul salarial mediu lunar nominal brut pe economie (lei)	Ponderea câștigului unui angajat din sectorul sănătății și asistenței sociale în câștigul salarial mediu pe economie (%)
		absolută (lei)	procentuală (%)		
2019	7160,1	932,1	15,0	7356,1	97,0
2020	8718,9	1558,8	21,8	8107,5	108,0
2021	11299,5	2580,6	29,6	9115,9	123,9
2022	13391,6	2092,1	18,5	10529,1	127,2
2023	15671,3	2279,7	17,0	12354,7	126,8

Figura nr. 7. Evoluția câștigului salarial mediu lunar al unui angajat din sectorul sănătății, a.2019-2023

Pentru salariații din instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, salariul mediu lunar în mediu pe instituții de orice tip de asistență medicală (asistență medicală spitalicească, prespitalicească, primară etc.), în anul 2023, a crescut în medie cu 12,8% comparativ cu anul 2022.

La medicii salariile au crescut în anul 2023 comparativ cu anul 2022 cu 8,7% (respectiv cu 1347 lei în mediu), la asistente medicale – cu 20,9% (respectiv cu 2184,4 lei), iar la personal sanitar auxiliar – cu 13,4% (respectiv cu 809,0 lei).

Cel mai mult au crescut salariile medii la categoria personal medical cu studii medii (cu 20,9%), situație creată nu din cauza efectivă a majorării salariilor de funcție, cât majorarea suplimentelor în cazul în care asistentele medicale (din insuficiență de personal medical mediu) suplinesc și funcțiile vacante, beneficiind pentru aceasta de suplimente la salariu (tabelul nr. 14).

Tabelul nr. 14. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale încadrate în SAOAM, nivel național, a.2022-2023

Categoriile de personal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în anul 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în anul 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	11904,2	10557,2	+1347,0	112,8
Medici	18042,5	16600,0	+1442,5	108,7
Personal medical mediu	12642,7	10458,3	+2184,4	120,9
Personal medical inferior	6850,8	6041,8	+ 809,0	113,4
Alt personal	10249,6	8835,8	+1413,8	116,0

Pe categoriile de instituții și tipuri de asistență medicală, salariul mediu în instituțiile medico-sanitare publice, în anul 2023, comparativ cu anul 2022, s-au modificat în felul următor:

În instituții spitalicești de nivel republican, în medie, salariile au crescut per total instituții cu 11,3% (respectiv cu 1259,1 lei în mediu). Pe categoriile de personal salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 6,4% (respectiv cu 1099,7 lei în mediu), la asistente medicale – cu 18,3% (respectiv cu 2134,2 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 11,7% (respectiv cu 772,2 lei), iar la alt personal – cu 14,5% (respectiv cu 1351,2 lei în mediu) (tabelul nr.15).

Tabelul nr. 15. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel republican în perioada a. 2022-2023

Spitale de nivel republican	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (lei)
În medie pe instituții	12406,6	11147,5	1259,1	111,3
Medici	18313,4	17213,7	1099,7	106,4
Personal medical mediu	13788,6	11654,4	2134,2	118,3
Personal medical inferior	7345,9	6573,7	772,2	111,7
Alt personal	10699,1	9347,9	1351,2	114,5

În instituții spitalicești de nivel municipal, salariile au crescut în medie cu 5,0% (respectiv cu 567,5 lei în mediu). Pe categoriile de personal salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 12,4% (respectiv cu 2097,7 lei în mediu), la asistente medicale – cu 9,9% (respectiv cu 1021,5 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 13,4% (respectiv cu 816,6 lei), iar la alt personal – cu 3,9% (respectiv cu 380,2 lei în mediu) (tabelul nr.16).

Tabelul nr. 16. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel municipal în perioada a. 2022-2023

Spitale de nivel municipal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	11858,8	11291,3	567,5	105,0
Medici	18958,6	16860,9	2097,7	112,4
Personal medical mediu	11342,5	10321,0	1021,5	109,9
Personal medical inferior	6894,3	6077,7	816,6	113,4
Alt personal	10121,6	9741,4	380,2	103,9

În institutii spitalicești de nivel raional: salariul mediu per instituție a crescut în medie cu 10,7% (respectiv cu 1043,4 lei în mediu). Pe categorii de personal, salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 10,3% (respectiv cu 1622,3 lei în mediu), la asistente medicale – cu 17,2% (respectiv cu 1656,1 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 13,7% (respectiv cu 742,9 lei), iar la alt personal – cu 4% (respectiv cu 319,2 lei în mediu) (tabelul nr.17).

Tabelul nr. 17. Salariul mediu pentru angajații din spitalele de nivel raional în perioada a.2022-2023

Spitale de nivel raional	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10758,5	9715,1	1043,4	110,7
Medici	17421,2	15798,9	1622,3	110,3
Personal medical mediu	11282,9	9626,8	1656,1	117,2
Personal medical inferior	6156,2	5413,3	742,9	113,7
Alt personal	8224,7	7905,5	319,2	104,0

În instituții medicale de asistență medicală primară: în medie salariile au crescut cu 5,6% (respectiv cu 568,5 lei în mediu). Pe categorii de personal salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 4,2% (respectiv cu 704,9 lei în mediu), la asistente medicale – cu 6,7% (respectiv cu 628,8 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 7,3% (respectiv cu 354,2 lei), iar la alt personal – cu 11,4% (respectiv cu 937,0 lei în mediu) (tabelul nr. 18).

Tabelul nr. 18. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale de asistență medicală primară raionale în perioada a.2022-2023

Instituții de asistență medicală primară raionale	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10726,0	10157,5	568,5	105,6
Medici	17426,3	16721,4	704,9	104,2
Personal medical mediu	10057,6	9428,8	628,8	106,7
Personal medical inferior	5208,3	4854,1	354,2	107,3
Alt personal	9143,8	8206,8	937,0	111,4

În unitățile de asistență medicală urgentă prespitalicească: în medie salariile au crescut cu 14,8% pentru toate categoriile de personal (respectiv cu 1773,7 lei în mediu). Pe categorii de personal salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 19,7% (respectiv cu 3993,0 lei în mediu), la asistente medicale și felceri – cu 15,1% (respectiv cu 2216,6 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 13,6% (respectiv cu 999,6 lei), iar la alt personal – cu 13,7% (respectiv cu 1358,3 lei în mediu) (tabelul nr. 19).

Tabelul nr. 19. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale de asistență medicală urgentă prespitalicească în perioada a.2022-2023

Instituții de asistență medicală urgentă prespitalicească	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	13794,8	12021,1	1773,7	114,8
Medici	24294,1	20301,1	3993,0	119,7
Personal medical mediu	16928,4	14711,8	2216,6	115,1
Personal medical inferior	8361,8	7362,2	999,6	113,6
Alt personal	11277,3	9919,0	1358,3	113,7

Angajații din unitățile medicale bugetare în anul 2023 au avut câștiguri salariale mai mici decât cei din instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală. Acest fapt se explică prin sistemele de salarizare diferite aprobate pentru aceste categorii de salariați, cât și prin faptul că în timpul pandemiei COVID-19 activitatea cea mai intensă și cu un grad de risc profesional ridicat au avut-o anume angajații din instituțiile spitalicești încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Suplimentar, acest decalaj de salarii dintre salariile medii lunare ale angajaților din instituțiile medicale bugetare și ale celor din instituțiile medicale încadrate în SAOAM poate fi explicată prin faptul că în cazul personalului din instituțiile medicale din SAOAM salariile sunt mai mari din contul suplimentului pentru orele de noapte, care are o pondere importantă în totalul salariului lunar.

Respectiv, în unitățile medicale finanțate de la buget în medie salariile au crescut în anul 2023 cu 10,7% pentru toate categoriile de personal (respectiv cu 1046,1 lei în mediu). Pe categorii de personal salariile medii lunare s-au majorat în felul următor: la medici - cu 11,2% (respectiv cu 1655,1 lei în mediu), la asistente medicale – cu 19,2% (respectiv cu 1702,1 lei), la personalul medical auxiliar sanitar – cu 40,2% (respectiv cu 2237,9 lei), iar la alt personal salariile s-au redus în mediu cu 3,9% (respectiv cu 323,3 lei în mediu) (tabelul nr. 20).

Tabelul nr. 20. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale bugetare în perioada a.2022-2023

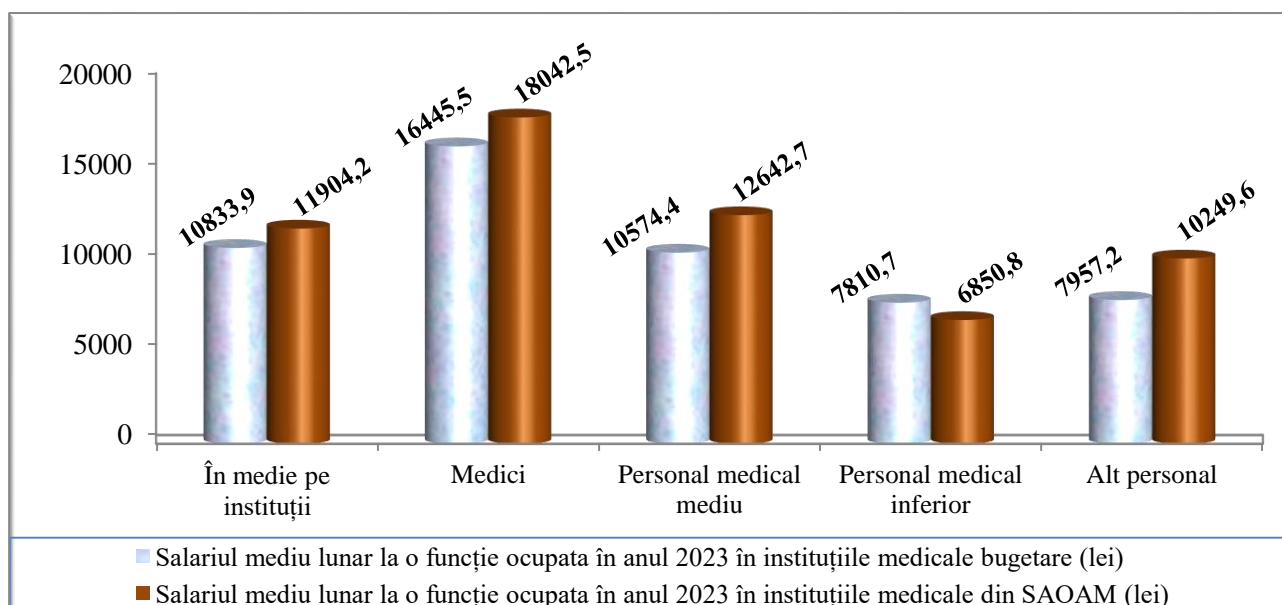
Instituții medicale bugetare	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2023 (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupată în 2022 (lei)	Creștere	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10833,9	9787,8	1046,1	110,7
Medici	16445,5	14790,4	1655,1	111,2
Personal medical mediu	10574,4	8872,3	1702,1	119,2
Personal medical inferior	7810,7	5572,8	2237,9	140,2
Alt personal	7957,2	8280,5	-323,3	96,1

În comparație, în anul 2023, personalul din instituțiile medicale bugetare a avut un salariu mediu lunar mai mic cu 9,0% per total decât la angajații din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, respectiv cu 8,9% mai mic în cazul medicilor și cu 16,4% mai mic în cazul personalului medical mediu. La categoria personalului medical inferior și auxiliar sanitar, în cazul instituțiilor medicale bugetare salariu mediu a fost mai mare cu 14,0%, respectiv cu 959,9 lei (tabelul nr. 21, figura nr. 8).

Tabelul nr. 21. Salariul mediu pentru angajații din instituțiile medicale bugetare față de salariul mediu al angajaților din instituțiile din SAOAM, în anul 2022-2023

Categoriile de personal	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în anul 2023 în instituțiile medicale bugetare (lei)	Salariul mediu lunar la o funcție ocupata în anul 2023 în instituțiile medicale din SAOAM (lei)	Diferență	
			absolută (lei)	procentuală (%)
În medie pe instituții	10833,9	11904,2	-1070,3	-9,0
Medici	16445,5	18042,5	-1597,0	-8,9
Personal medical mediu	10574,4	12642,7	-2068,3	-16,4
Personal medical inferior	7810,7	6850,8	959,9	14,0
Alt personal	7957,2	10249,6	-2292,4	-22,4

Figura nr. 8. Salariul mediu al angajaților instituțiilor medicale bugetare față de salariul mediu al angajaților instituțiilor din SAOAM, în anul 2023

3.2. Plata suplimentului/sporului pentru indicatorii de performanță

Conform legislației în vigoare privind salarizarea lucrătorilor din unitățile medicale, pentru lucrătorii din instituțiile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, conform legislației, fiecare instituție planifică în Devizul de venituri și cheltuieli cel puțin 15% din totalul mijloacelor financiare ale salariilor de bază calculate pe instituție.

În cazul lucrătorilor din instituțiile medicale bugetare, mijloacele necesare pentru acordarea sporului pentru performanță se alocă anual în limita a 10% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor de performanță.

Conform rapoartelor anuale prezentate de organizațiile sindicale membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, aproape toate instituțiile medicale achită sporul pentru performanță, atât în cazul instituțiilor bugetare, cât și în cazul instituțiilor din sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

Respectiv, în fiecare instituție activează comisii de evaluare a performanțelor profesionale ale muncii, în cadrul căreia este delegat reprezentantul organizației sindicale sau al colectivului de muncă.

Plata indicatorilor de performanță în instituțiile medicale din SAOAM

Pentru instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii, în mediu per total instituții, cota indicatorilor de performanță din totalul salariilor medii de funcție lunare la o funcție ocupată a constituit, în medie, în anul 2023, 15,8% (ce constituie în medie 1303,8 lei lunar la o funcție ocupată), cu 0,7 puncte procentuale mai mult decât în anul 2022.

Pe categorii de personal în parte, indicatorii de performanță au fost achitați în următoarele mărimi:

- la medici – în medie 13,6% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 1801,3 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1,0 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2022;
- la asistente medicale – 15,5% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 1329,3 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1,3 puncte procentuale mai mult decât în anul 2022;
- la personal de îngrijire/infirmiere – 10,9% din salariul de funcție (ce constituie, în medie, 514,6 lei lunar la o funcție ocupată), cu 1,4 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2022 (tabelul nr. 22).

Tabelul nr. 22. Indicatorii de performanță achitați în anul 2023 angajaților din instituțiile medicale din SAOAM

Categorii angajați	Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în anul 2023		Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în anul 2022	
	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)
În medie pe instituții	1303,8	15,8	1095,7	15,1
Medici	1801,3	13,6	1702,1	14,6
Personal medical mediu	1329,3	15,5	1008,8	14,2
Personal medical inferior	514,6	10,9	488,2	12,3
Alt personal	1657,0	24,3	1298,1	21,0

În funcție de categoria instituției și tipul de asistență medicală prestată în cadrul SAOAM, per total la nivel de țară, cota indicatorilor de performanță din totalul salariilor medii de funcție lunare la o funcție ocupată a fost de:

- 8,4% din totalul salariului mediu de funcție lunar la o funcție ocupată în spitalele raionale;
- 18,4% din totalul salariului mediu de funcție lunar la o funcție ocupată în spitalele republicane;
- 11,8% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în instituțiile prestatoare de asistență medicală primară;
- 28,9% din totalul salariului de funcție lunar la o funcție ocupată în instituțiile prestatoare de asistență medicală urgentă prespitalicească.

Analiza plății indicatorilor de performanță în instituțiile medicale bugetare

În instituțiile medicale bugetare, în anul 2023, sporul pentru performanță achitat angajaților a constituit, în medie, 7,8%, cu 2,1 puncte procentuale mai puțin în mediu față de anul 2022 - plafonul maxim stabilit de legislație fiind de 10%.

Pe categorii de personal sporul pentru performanță a fost achitat în mediu astfel:

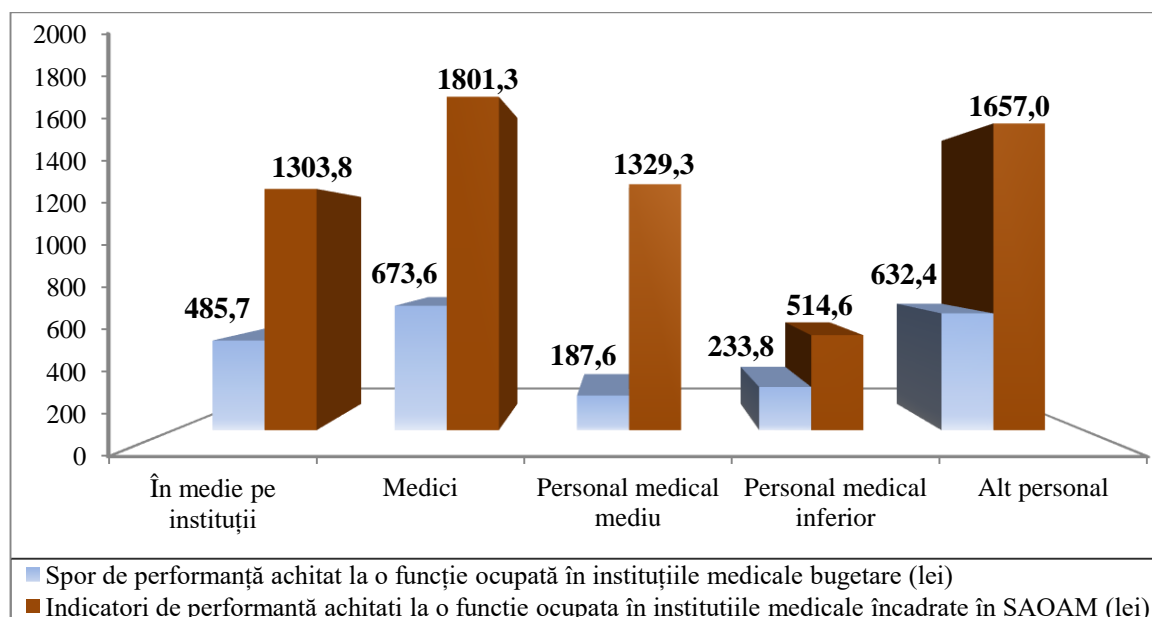
- la medici – 7,1%;
- la asistente medicale – 3,5%;
- la infirmiere – 6,2% și 12,1% la categoria personalului administrativ-gospodăresc.

Comparativ cu angajații din unitățile medicale încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală care au beneficiat lunar în mediu de câte 1303,8 lei, în medie, pentru indicatorii de performanță, angajații unităților medicale bugetare au ridicat în anul 2023, în medie, câte 485,7 lei lunar, care au reprezentat sporul de performanță (tabelul nr. 23, figura nr. 9).

Tabelul nr. 23. Plata sporului/suplimentului pentru performanță achitat în anul 2023 angajaților din instituțiile medicale bugetare și instituțiile medicale din SAOAM

Categoriile angajați	Spor de performanță achitat la o funcție ocupată în instituțiile medicale bugetare (2023)		Indicatori de performanță achitați la o funcție ocupată în instituțiile medicale încadrate în SAOAM (2023)	
	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)	În valoare absolută (lei)	În valoare procentuală (%)
În medie pe instituții	485,7	7,8	1303,8	15,8
Medici	673,6	7,1	1801,3	13,6
Personal medical mediu	187,6	3,5	1329,3	15,5
Personal medical inferior	233,8	6,2	514,6	10,9
Alt personal	632,4	12,1	1657,0	24,3

Figura nr. 9. Plata sporului/suplimentului pentru performanță achitat în anul 2023 angajaților din instituțiile medicale bugetare și instituțiile medicale din SAOAM

3.3. Stimularea angajaților prin plata premiilor și a ajutorului material

Actele normative care prevăd reglementări privind remunerarea muncii prevăd dreptul angajaților de a beneficia de premii și ajutoare materiale.

Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 extind aceste drepturi, prin negocierea și aprobarea cu partenerii sociali a Regulamentului-tip privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților, salariaților pentru recuperarea sănătății, tratament și îngrijire, în cazuri de calamități naturale, decese etc., de regulă, asociat la concediul anual.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova examinează, anual, acest aspect și îndeamnă conducătorii unităților să respecte aceste prevederi.

Cu referire la plata ajutorului material, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, de comun cu Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova a solicitat și în anul 2023 instituțiilor competente de a introduce norma privind plata ajutorului material în respectivele acte normative, în conformitate cu Codul muncii.

Respectiv, în lipsa unei reglementări speciale prohibitive care să interzică acordarea ajutorului material salariaților, cu scopul de a ajuta salariații din ramura ocrotirii sănătății și de a le proteja veniturile salariale, în Convenția colectivă nivel de ramură, a fost prevăzută expres clauza că pe parcursul anului, angajatorul poate achita ajutor material salariaților, în funcție de mijloacele financiare disponibile, precum și din economiile formate, în conformitate cu Regulamentul instituțional privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților, anexat la contractul colectiv de muncă elaborat în baza Regulamentului-tip privind premiile și acordarea ajutorului material salariaților aprobat prin Convenție.

În anul 2023 un număr mic de instituții au acordat ajutoare materiale angajaților.

Majoritatea instituțiilor medicale din sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, din contul economiilor formate, au achitat premii salariaților cu ocazia zilelor profesionale și de sărbătoare, compensând astfel neplata ajutorului material.

3.4. Planificarea cheltuielilor financiare pentru soluționarea problemelor angajaților (0,15%)

Legislația Republicii Moldova (Codul muncii, Convenția colectivă nivel de ramură în domeniul sănătății, Legea sindicatelor, Contractele colective de muncă) prevede dreptul conducătorilor unităților de a planifica și cheltui o cotă de 0,15% raportat la fondul de salarizare pentru soluționarea problemelor personale ale salariaților.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova examinează, anual, această problemă și îndeamnă conducătorii unităților să respecte aceste prevederi.

Din păcate, nu în toate instituțiile au fost respectate aceste prevederi în anul de referință. Astfel, au planificat mijloace financiare pentru soluționarea problemelor salariaților:

- 12 instituții de nivel republican încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii și 5 instituții medicale republicane bugetare;
- 25 instituții spitalicești de nivel raional încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii (cu 5 mai multe decât în anul 2022);
- 97 Centre de sănătate de asistență medicală primară de nivel raional (cu 13 mai multe decât în anul 2022);
- 15 unități medicale încadrate în sistemul asigurărilor medicale obligatorii din municipiul Chișinău și 4 din municipiul Bălți;
- și 5 instituții medicale bugetare (Agenția Națională de Sănătate Publică, Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale, Centrul Național de Transfuzie a Sângelui, Centrul Național de Medicină Legală și Centrul Național de Medicină Sportivă „Atletmed”), cu 3 mai multe decât în anul 2022.

Concluzia este că, în special instituțiile medicale cu finanțare bugetară nu planifică mijloace financiare în mărime de cel mult 0,15% din fondul de salarii pentru soluționarea problemelor angajaților în scopurile stabilite în Contractul colectiv de muncă, în conformitate cu prevederile Legii sindicatelor nr.1129/2000 și cu prevederile Convenției colective nivel de ramură.

3.5. Obiectivele și revendicările Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în domeniul remunerării muncii și protecției social-economice a salariaților

Pentru a reduce efectul negativ al lipsei cadrelor medicale în țară și pentru a stagna ritmul fluctuațiilor personalului din instituțiile medicale, dar în special exodul acestor cadre către alte țări, autoritățile statului trebuie să întreprindă măsuri urgente și în mod special orientate pe stimularea financiară a cadrelor medicale, prin implementarea de noi creșteri salariale.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își propune ca obiectiv de bază continuarea activităților de susținere financiar-economică a salariaților prin:

1. *Solicitarea stabilirii unor salarii echitabile și decente prin prisma importanței muncii profesiilor medicale, în special pentru salariații din unitățile medicale finanțate de la bugetul de stat.*
2. *Solicitarea indexării anuale a salariilor, în conformitate cu prevederile art.133 din Codul muncii al Republicii Moldova, care stabilește expres că sporirea nivelului conținutului real al*

salariului se asigură prin indexarea salariului în legătură cu creșterea prețurilor de consum la mărfuri și servicii.

3. Monitorizarea respectării prevederilor actelor normative în vigoare privind plata muncii și participarea cu propuneri concrete de ajustare continuă a sistemului de plată a muncii, în temeiul argumentelor și sesizărilor parvenite de la colectivele de muncă.

4. Solicitarea continuării creșterilor graduale ale salariilor cadrelor din medicină (atât pentru cei din sistemul bugetar, cât și pentru cei din asigurări).

5. Solicitarea majorării salariilor minime pe țară în mărime de cel puțin 50% din salariul mediu pe economie și, respectiv, ajustarea cadrului normativ în acest sens .

6. Stabilirea unor salarii egale pentru personalul din unitățile medicale bugetare și pentru personalul din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.

7. Solicitarea reincluderii în structura salariului cadrelor medicale din sistemul asigurărilor obligatorii a plății suplimentare pentru deținerea categoriei de calificare, similar cadrelor medicale care activează în instituțiile medicale finanțate de la bugetul de stat.

8. Solicitarea majorării salariilor pentru cercetătorii științifici din domeniul medicinei, care dețin funcții medicale.

9. Monitorizarea stabilirii în cadrul unităților medicale afiliate la Federație a sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile în mărimile noi negociate de partenerii sociali și convenite în Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025.

10. Participarea activă și continuă la ajustarea legislației în domeniul asigurărilor sociale de stat, în special a celor din domeniul ocrotirii sănătății și solicitarea ajustării cadrului legal al funcționării sistemului public de pensii.

11. Promovarea propunerilor privind reducerea poverii fiscale asupra angajaților, în special a celor din domeniul ocrotirii sănătății.

12. Sesizarea în mod continuu a organelor statului abilitate cu funcții de control pentru a respecta prevederile legislației în vigoare, a Convenției colective ramurale și a contractelor colective de muncă, sub aspectul neadmiterii lezării anumitor drepturi salariale pentru angajații din instituțiile medicale și atenționarea acestora despre necesitatea respectării prevederilor acestor acte juridice în conformitate cu legislația în vigoare, respectând principiul dialogului social.

13. Promovarea monitorizării în cadrul instituțiilor medicale a fenomenului epuizării și arderii profesionale (Burn out).

CAPITOLUL IV

PARTENERIATUL SOCIAL ÎN SFERA MUNCII

4.1. Informații generale

Parteneriatul social este un fenomen social complex, a cărui înțelegere sub diferite aspecte conduce la formularea diferitelor sale concepte, iar dialogul social poate deveni un instrument puternic pentru rezolvarea în comun a problemelor.

Însă în anul 2023 dialogul social a regresat foarte mult, lucru de care partenerii noștri sociali nivel de ramură au profitat din plin, de cele mai multe ori mimând acest dialog. Concluzionăm acest fapt în urma analizei acțiunilor acestora și constatând și pasivitatea Comisiei pentru consultări și negocieri colective nivel de ramură. Ministerul Sănătății, în pofida prevederilor legale și celor din Convenția colectivă nivel de ramură pe anii 2022-2025, și-a asumat unilateral unele inițiative de intenții ale reformării și reorganizării sistemului de sănătate, care trebuiau consultate și coordonate de comun cu opinia medicală, savanții în domeniu, colectivele de muncă și sindicatul de ramură. În viziunea noastră, doar prin promovarea dialogului constructiv între parteneri sociali, consultarea părților pe picior de egalitate, se poate ajunge la ameliorări în sectorul sănătății publice. Fără de a întreprinde măsuri de îmbunătățire a condițiilor de muncă și trai a lucrătorilor medicali, inclusiv majorarea a salariilor acestora, nu se va reuși sporirea accesului populației la servicii medicale de calitate.

Situațiile tensionate din anul 2023, inclusiv starea de lucruri la nivel de autorități ale sănătății, au bulversat societatea, dar au prilejuit o consolidare mai evidentă a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, care a participat activ la negocierile colective privind elaborarea și semnarea contractelor colective de muncă.

În perioada de referință, se constată că în 205 instituții sunt încheiate contracte colective de muncă, în concordanță cu Convenția colectivă nivel de ramură pe anii 2022-2025. Administrațiile, în comun cu comitetele sindicale, au evaluat respectarea prevederilor contractelor colective de muncă, iar în mun. Chișinău – ale prevederilor Convenției colective nivel de teritoriu. Partenerii sociali, în mare parte, au respectat prevederile Convenției colective nivel de ramură pe anii 2022-2025 și a contractelor colective nivel de unitate.

Este regretabil, însă, că nu toate unitățile au respectat prevederile cu privire la realizarea cotelor maxime; au efectuat evidența reală a timpului de muncă; nu toți angajatorii respectă drepturile sindicaliștilor la administrarea unității. Am constatat, cu regret, că activității Comisiilor pentru dialog social „angajator-salariați”, ca mecanism de realizare a parteneriatului social la nivel de unitate, nu i se acordă importanța reală.

Din raporturile parvenite din instituțiile medicale, am identificat că la nivel de unitate sunt lucrative Comisiile pentru dialog social în toate instituții medicale.

Parteneriatul social nivel de ramură nu a înregistrat dinamică pozitivă, spre deosebire de anii precedenți. Ministerul Sănătății nu înaintează spre avizare organelor sindicale de toate nivelurile proiectele de acte normative referitoare la drepturile salariaților sau le prezintă selectiv.

Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova constată că, în anul 2023, dialogul social între partenerii sociali nivel de ramură continuă să fie „înghețat”, fapt ce a condus la tensionări în unele colective de muncă.

4.2. Dezvoltarea parteneriatului social în sfera muncii

Dialogul social este de o importanță deosebită în procesul de promovare a competitivității economice și a echității sociale. Statele cu tradiții ale dialogului social tind să aibă economii mai puternice, mai stabile și sunt adesea cele mai competitive din Europa.

Aspectul crucial al dialogului social este parteneriatul. Se pornește de la premisa că sindicatele și partenerii lor sociali recunosc existența unei probleme comune și se angajează să acționeze împreună pentru a o rezolva. Dialogul social devine astfel un instrument al consensului. În plus,

dialogul social oferă partenerilor sociali un instrument prin care pot influența deciziile Guvernului și prin care pot face lobby politic pentru susținerea intereselor lor. Organizația Internațională a Muncii recunoaște două posibile avantaje în această abordare a dialogului: în primul rând, democratizarea procesului de elaborare a politicilor economice și sociale, în al doilea rând, reducerea conflictelor sociale. Dialogul social, atât în forma sa tripartită, cât și în cea bipartită, urmează un model practic, de colaborare, pentru a dezvolta o înțelegere comună a problemelor, pentru a găsi compromisul și un răspuns comun. Ca mijloc de urmărire a consensului și de reducere a conflictului, dialogul social este un instrument prețios mai ales în timpul unei crize economice sau în perioade de tranziție.

La nivel de sistem medical, prin ordinul Ministerului Sănătății nr. 61/2022 „*Cu privire la constituirea Comisiei de ramură pentru consultări și negocieri colective din domeniul ocrotirii sănătății*” a fost constituită această Comisie și a fost aprobat Regulamentul de activitate al Comisiei de ramură pentru consultări și negocieri colective din domeniul ocrotirii sănătății.

În anul 2022, Comisia de ramură s-a convocat de două ori cu scopul de a negocia proiectul noii Convenții colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025. În rezultat, la data de 18 iulie 2022 a fost semnată Convenția Colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022–2025.

Suplimentar informăm că, prin demersul nr. 03-01/035 din 10.02.2022, adresat Ministerului Sănătății și CNAM, Federația a venit cu inițiativa de a stabili și trasa acțiuni concrete de activitate, reieșind din importanța fortificării și asigurării condițiilor de muncă decentă pentru lucrătorii din domeniul medical și a propus spre examinare la ședințele Comisiei în anul 2022 anumite subiecte (solicitând includerea acestora în Planul de activitate al Comisiei pentru anul respectiv).

Cu regret, în anul 2022 nu a fost elaborat un proiect comun al Planului de activitate al Comisiei de ramură.

În anul 2023, urmare a ședinței Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, care a avut loc la data de 07 aprilie 2023, Federația a înaintat mai multe revendicări, din care ultima se referea la reluarea activității și funcționalității comisiei de ramură pentru consultări și negocieri colective (demers nr. 03-01/150 din 11.04.2023, înaintat partenerilor sociali, Ministerului Sănătății și CNAM).

În acest demers Federația a propus de a relua exercițiul de consultare și negociere în cadrul ședințelor Comisiei a problemelor resurselor umane din sănătate, precum și dezbateră și examinarea proiectelor de acte normative care vizează salariații din unitățile medicale și a altor subiecte de importanță din domeniul resurselor umane din sănătate, printre care și negocierea altor garanții și drepturi pentru aceștia. La acest demers am fost informați de către Ministerul Sănătății (prin demers nr.16/1569 din 05.05.2023) că va fi reluată activitatea comisiei, în cadrul căreia se vor discuta proiecte de acte normative privind salarizarea personalului din sistemul de sănătate, fapt ce nu a avut loc.

Ulterior, în mod repetat, în urma scrisorii CNCNC nr.24-78-5114 din 15.05.2023, Federația a venit cu un alt demers (nr. 03-01/291 din 22.06.2023) către partenerii sociali (Ministerul Sănătății și CNAM) prin care a reiterat intenția de relansare a activității comisiei de ramură, venind cu două subiecte prioritare de discuție în cadrul ședințelor de lucru ale Comisiei:

1. Examinarea și elaborarea în comun a proiectului de hotărâre de Guvern de modificare a Regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistentă medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.837/2016, în vederea majorării salariilor de funcție și ajustării grilelor salariale în raport cu gradul de risc pentru fiecare specialitate/post aparte și înlăturarea unor lacune din Regulament.

2. Examinarea și negocierea unei pârgii de intervenție pentru ajustarea cadrului legal al funcționării sistemului public de pensii astfel încât perioada de internatură și rezidențiat pentru medici să fie incluse în stagiul de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă (având în vedere că pentru perioadele menționate asigurării au achitat contribuții de asigurări sociale de stat).

Neavând nici un răspuns de la parteneri, Federația a intervenit cu un al treilea demers (nr. 03-01/372 din 08.08.2023) prin care a adus propuneri concrete de modificări pentru a fi incluse în proiectul de hotărâre de Guvern de modificare a Regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistentă medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.837/2016. De menționat că, unele propuneri din acest demers au fost incluse în proiectul dat.

Respectiv, în anul 2023, nu a fost convocată nici o ședință a Comisiei de ramură, chiar dacă Federația a identificat anumite subiecte de discuție prioritare pentru a fi examinate, discutate și negociate în cadrul acestei Comisii.

Cu titlu informativ am dori să menționăm că, prin demersul nr. 07/1610 din 10.05.2023 Ministerul Muncii și Protecției Sociale ne-a comunicat că, pe parcursul anului 2022 nu au fost încheiate Convenții colective de muncă la nivelul unei anumite ramuri. Or, acest lucru nu este adevărat, întrucât, după cum am menționat și mai sus, în domeniul ocrotirii sănătății, la 18 iulie 2022 a fost încheiată și semnată Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022–2025.

De menționat este că, prin demersul nr. 03-02/453 din 06.09.2022, în temeiul prevederilor art.38 alin. (2) din Codul muncii al Republicii Moldova, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, în calitate de Parte semnatară, a informat și a remis Ministerului Muncii și Protecției Sociale un exemplar al Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025.

Suplimentar, în contextul pct. 1.9. din Acordul de colaborare nr.4 semnat la data de 15 iulie 2021 între Inspectoratul de Stat al Muncii și Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, în calitate de membru al Confederației, a informat Inspectoratul de Stat al Muncii (prin demersul nr.05/451 din 06.09.2022) despre semnarea și punerea în aplicare a Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025 și despre data de la care își produce efectele aceasta.

Subsidiar, am informat Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Inspectoratul de Stat al Muncii că, reieșind din prevederile pct. 6 al Hotărârii comune nr. 01/2566 - 01-18/1922- 3-01c din 18 iulie 2022 semnate de către Părți (Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină și Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova), Convenția colectivă (nivel de ramură) pe anii 2022-2025 a fost publicată, multiplicată și adusă la cunoștință colectivelor de muncă.

4.3. Elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative

În ciuda faptului că nu toate proiectele de decizii ale Ministerului Sănătății au fost prezentate sindicatului spre avizare, în procesul de elaborare a actelor normative, în majoritatea cazurilor, au fost luate, totuși, în calcul propunerile înaintate de Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, fapt ce a condus la îmbunătățirea condițiilor de muncă a lucrătorilor medicali.

În anul de referință, au fost examinate, avizate și prezentate propuneri de perfecționare a mai multor legi, hotărâri de Guvern, ordine și regulamente ale Ministerului Sănătății. Este esențial să remarcăm unele proiecte de acte normative deosebit de importante, cum ar fi:

- Proiectul de hotărâre a Guvernului *cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr.1387/2007 pentru aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală;*
- Proiectul hotărârii de Guvern *cu privire la stabilirea cuantumului anual de alcool etilic nedenaturat destinat producerii farmaceutice și utilizării în medicină pentru anul 2023;*
- Proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară (număr unic 142/MMPS/2023);*
- Proiectul de Ordin *cu privire la modificarea Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-21);*
- Proiectul de hotărâre a Guvernului pentru modificarea *Hotărârii Guvernului nr. 1345/2007 cu privire la acordarea facilităților tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice;*
- Propuneri de modificare/completare a *Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;*
- Proiectul Hotărârii Guvernului pentru modificarea *art. 42 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii (număr unic 385/MMPS/2023);*
- Proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la organizarea și desfășurarea examenelor medicale profilactice obligatorii ale angajaților și persoanelor care practică munca individuală;*

- Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru *modificarea Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2023 nr. 358/2022*;
- Proiectul de hotărâre a Guvernului pentru *modificarea Regulamentului privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 837/2016 (număr unic 875/MS/2023)*;
- Proiectul de lege pentru *modificarea Legii privind statutul alesului local nr. 768/2000 (inițiativa legislativă nr. 334 din 28.09.2023)*;
- Proiectul *Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2024*;
- Proiectul *Legii bugetului de stat pentru anul 2024*;
- Proiectul de hotărâre a Guvernului *cu privire la reorganizarea unor instituții medico-sanitare publice (număr unic 1089/MS/2023)*.

De menționat că, la 7 aprilie 2023 membrii Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova s-au întrunit în cadrul unei ședințe și au propus câteva revendicări prioritare. Ulterior, reprezentanții Ministerului Sănătății (MS), Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS) și Inspecției Financiare au venit cu un răspuns la revendicările înaintate de Federația Sindicală „Sănătatea” (FSSM).

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 1:

Implementarea unor creșteri salariale reale și stabilirea unor salarii echitabile și decente prin prisma importanței muncii profesiilor din domeniul medical.

La această solicitare, Ministerul Sănătății (prin demersul nr.16/1569 din 05.05.2023) ne-a comunicat că MS la moment este în proces de analiză a situației privind retribuirea muncii lucrătorilor medicali și identificarea mijloacelor financiare suplimentare pentru majorarea salariilor acestora, cu ulterioara elaborare a modificărilor propuse în HG nr.837/2016.

Reamintim că FSSM a cerut:

- a) Revizuirea grilelor salariale în vederea stabilirii salariilor de funcție în raport cu gradul de risc pentru fiecare specialitate aparte și revederea salariilor pentru cadrele medicale care activează în sfera de ionizare (radiologie) similar cu personalul medical din serviciul medicinei nucleare; ajustarea salariilor medicilor din subdiviziunile de primiri urgențe (DMU/UPU); stabilirea în mod diferențiat a salariilor pentru asistentele medicale reieșind din specificul de activitate, similar medicilor);
- b) Revederea posibilității de reincludere în structura salariului personalului din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice încadrate în SAOAM a plății suplimentare pentru deținerea categoriei de calificare pentru personalul medical și farmaceutic, similar personalului medical și farmaceutic care activează în instituțiile medicale finanțate de la bugetul de stat;
- c) Reincluderea plății premiului pentru rezultatele activității curente, similar cu prevederea din sistemul de salarizare pentru sectorul bugetar.

Pe de altă parte, MS ne-a comunicat că a fost elaborat și remis Ministerului Finanțelor spre coordonare proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare, prin care se propune majorarea nivelului de salarizare al personalului medical din cadrul Centrului de Medicină Legală (CML).

Menționăm că FSSM a solicitat majorarea salariilor pentru medicii experți judiciari, în contextul în care CML se confruntă cu un deficit drastic de cadre, care se accentuează din cauza salariilor mici și neatractivității locului de muncă, un medic expert judiciar actualmente având un salariu de funcție de 8740 lei, comparativ cu un medic terapeut din unitățile medicale de nivel republican din sistemul bugetar, care are un salariu de 9500 lei, în timp ce salariile lunare a medicilor din sistemul asigurărilor obligatorii pornesc de la 10850 lei.

În final, s-au aprobat modificările la Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare și s-au majorat veniturile salariale pentru medicii experți-judiciari.

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 2:

Revizuirea formulei de calcul a transferurilor de la bugetul de stat către FAOAM pentru acele 13 categorii de persoane neangajate asigurate de Guvern.

Ministerul Sănătății (prin demersul nr.16/1569 din 05.05.2023) ne-a comunicat că în proiectul Strategiei Naționale „Sănătatea 2030” este inclusă ca o direcție prioritară de acțiune *Revizuirea formulei de calcul a transferurilor de la bugetul de stat către FAOAM pentru categoriile de persoane asigurate de Guvern*, având ca obiectiv asigurarea protecției financiare echitabile a cetățenilor și a durabilității sistemului de sănătate, astfel încât Guvernul să asigure sursele financiare necesare pentru acele circa 63% de persoane asigurate de stat în SAOAM.

Cu regret, aceste modificări încă nu au fost implementate.

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 3:

Revizuirea și ajustarea categoriilor de persoane fizice care sunt obligate să achite prima de asigurare în sumă fixă și care beneficiază de reduceri la costul primei.

Prin același demers Ministerul Sănătății ne-a informat că de aceste propuneri se va ține cont în procesul elaborării Legii FAOAM pe anul 2024.

Totodată, în mod neoficial și reprezentanții CNAM ne-au confirmat că se prevăd modificări în acest sens pentru anul 2024 și urmează să se ajusteze lista celor care beneficiază de reduceri la prima de AOAM în sumă fixă, astfel încât să se elimine acel tratament discriminatoriu față de persoanele angajate în contextul stabilirii unei echități sociale.

Și în anul 2023, ca și în anul 2024, reducerile s-au menținut.

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 4:

Ajustarea cadrului legal al funcționării sistemului public de pensii astfel încât perioada de internatură, secundariat clinic și rezidențiat al medicilor să fie incluse în stagiul de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă (având în vedere că pentru perioadele menționate asigurații au achitat contribuții de asigurări sociale de stat).

Referitor la aceasta Ministerul Muncii și Protecției Sociale (prin demersul nr.07/1610 din 10.05.2023) a comunicat Federației că temei legitim pentru includerea acestor perioade în stagiul de cotizare la stabilirea dreptului la pensie anticipată pentru carieră lungă – nu este. MMPS invocă că perioada de internatură și de rezidențiat sunt perioade necontributive asimilate stagiului de cotizare.

Cu regret, constatăm că nici până la acest moment reprezentanții acestui minister nu au înțeles că, în conformitate cu legislația actuală perioadele necontributive sunt exclusiv acele perioade în care persoana nu este supusă asigurărilor sociale. Or, pentru perioada de internatură și perioada de rezidențiat (din 2014) persoanele în cauză au achitat acele cotizații la fondul asigurărilor sociale.

Acest aspect a fost discutat, în timpul unor ședințe de lucru comune ale Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova (CNSM) și Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS), la care au participat și reprezentanții FSSM. Îmbucurător este faptul că reprezentanții CNAS au înțeles esența problemei respective și au manifestat o deschidere pentru rezolvarea acestei probleme și au propus ca împreună cu sindicatele să elaboreze un proiect de modificare a legislației cu privire la pensiile sociale, care va fi prezentat MMPS.

Până la această dată nu avem o amendare a legislației sub aspectul respectiv

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 5:

Responsabilizarea și informarea organelor Statului abilitate cu funcții de control despre acțiunea Convențiilor colective de ramură și despre acțiunea contractelor colective de muncă și atenționarea acestora despre necesitatea respectării prevederilor acestor acte juridice în conformitate cu legislația în vigoare, respectând principiile parteneriatului social.

Cu referire la aceasta, Inspekția Financiară a expediat un demers (nr.25-12-10/1055A din 05.05.2023) în adresa Federației prin care și-a expus opinia că Revendicările noastre excedă competențele funcționale ale Inspekției Financiare întrucât aceasta nu este un organ de conducere al RM și misiunea Inspekției constă în protecția intereselor financiare publice ale statului prin exercitarea controlului financiar centralizat al Ministerului Finanțelor prin conformitatea cu legislația

operațiunilor și tranzițiilor ce țin de gestionarea resurselor bugetului de public național și patrimonialului public.

Or, de facto, prin Revendicări noi am solicitat absolut altceva – de a respecta prevederile Convenției colective și a contractelor colective de muncă. Prin acest răspuns, Inspekția Financiară s-a eschivat de a-și asuma responsabilitatea pentru faptul că interpretează în mod greșit și regulat garanțiile și drepturile suplimentare stabilite pentru membrii de sindicat (aceeași solicitare FSSM a înaintat-o și în decembrie 2022).

RĂSPUNS LA REVENDICAREA NR. 6:

Reluarea activității și funcționalității comisiei de ramură pentru consultări și negocieri colective.

La ședința Comisie Naționale de consultări și negocieri colective (CNCNC) din 5 mai 2023 a fost abordată chestiunea privind relansarea activității comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel de ramură.

Astfel, s-a convenit de a îndemna partenerii sociali la nivel de ramură să relanseze și/sau să inițieze crearea comisiilor respective în ramură.

Referitor la această revendicare Ministerul Sănătății ne-a informat că va fi reluată activitatea acestora, în cadrul căreia vor fi consultate proiectele de acte normative privind salarizarea personalului din domeniul sănătății.

FSSM salută decizia aprobată la nivel național de a relansa activitatea Comisiilor de ramură pentru consultări și negocieri colective, care ar oferi transparență în consultarea unor proiecte de interes social, pe de o parte, și obținerea unor rezultate durabile, în condiții legale, dobândite în urma consultărilor și negocierilor constrictive, pe de altă parte.

Am intervenit în adresa Ministerului Sănătății cu un demers oficial în care am solicitat spre dezbateră în cadrul comisei ramurale a mai multor subiecte cum ar fi: probleme privind salarizarea lucrătorilor din domeniul medical; aspectul privind reprezentantul colectivului desemnat în componența Consiliului administrativ din instituțiile spitalicești; dezbateră subiectului privind includerea perioadelor de internatură și rezidențiat în stagiul de cotizare necesar pentru a beneficia de pensia anticipată pentru carieră lungă etc.

4.4. Participarea reprezentanților Sindicatului la lucrările organelor colegiale

Actualmente, Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova sunt afiliate 232 de organizații sindicale. Analizând datele statistice acumulate, constatăm că interesele salariaților în cadrul unităților nu întotdeauna sunt reprezentate de organele electiv sindicale, cum prevede cadrul legal (*tabelul nr. 24*).

Tabel nr. 24. Procentul reprezentării organizației sindicale în organele colegiale ale instituției

Denumirea organului colegial	Anul 2022	Anul 2023
	%	%
Consiliul medical	58,6	50,74
Consiliul de administrare	64,9	59,5
Comisia permanentă de atestare și tarifare	69,1	69,85
Comisia pentru utilizarea rațională a investițiilor în Sănătate	40,8	69,85
Comisia pentru soluționarea litigiilor de muncă	61,4	68,38

Liderii organizațiilor sindicale au responsabilitatea de a insista către părțile parteneriatului social asupra respectării cadrului legal ce reglementează parteneriatul social privind includerea și participarea mai activă la lucrările organelor colegiale ale ocrotirii sănătății și consiliile de administrare a instituțiilor medico-sanitare publice în calitate de reprezentanți ai salariaților.

Luarea în dezbateri prealabile a problemelor colectivului de muncă în cadrul organelor colegiale cu participarea reprezentanților organelor sindicale denotă implementarea principiilor de democrație

și transparență în procesul de administrare a unităților din ramura sănătății, de conștientizare a necesității de trecere treptată de la metodele administrative de comandă la cele colective de reglementare contractuală a raporturilor sociale și de muncă la toate nivelurile.

4.5. Consolidarea relațiilor de cooperare la nivel internațional în domeniul sindical

Cooperarea în domeniul condițiilor de muncă și protecției drepturilor prevăzute de legislația muncii are scopul de a stabili un cadru de cooperare permanentă pe probleme administrative, precum și schimbul de informații cu partenerii noștri externi. Acest fapt va contribui la dezvoltarea relațiilor dintre sindicatele altor state, dar și organizațiilor internaționale non-guvernamentale, privind apărarea drepturilor și intereselor membrilor de sindicat, precum și fortificarea legăturilor bilaterale.

În anul 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și Sindicatul lucrătorilor medicali și protecției sociale din Tadjikistan au semnat un Acord de colaborare. Documentul a fost semnat de Aurel Popovici, președintele FSSM, și președintele Sindicatului lucrătorilor medicali și protecției sociale din Tadjikistan, Nurhon Șarif Haiodzoda. Acordul prevede principiile de colaborare și oferirea sprijinului reciproc în domeniul securității și sănătății în muncă; instruirii sindicale și perfecționării activului sindical; apărarea drepturilor angajaților; colaborarea în domeniul politicilor social-economice de susținere a membrilor de sindicat.

Totodată, în anul de referință, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a făcut parte din delegația CNSM la cel de-al 15-lea Congres al Confederației Europene a Sindicatelor (CES) care a avut loc la Berlin, Germania. La eveniment au participat circa 600 de delegați sindicali naționali, inclusiv secretarii generali și/sau președinții a aproximativ 93 de organizații sindicale naționale din 41 de țări europene, 10 federații sindicale sectoriale europene și invitați speciali din Europa. În cadrul evenimentului, liderii sindicali europeni au discutat despre cererile și prioritățile sindicale pentru asigurarea unui acord echitabil pentru muncitori și au făcut schimb de opinii cu privire la reînnoirea sindicatelor, la viitorul muncii, la un nou model economic pentru oameni și planetă, la viitorul Europei și la o CES mai puternică.

În luna iulie 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a luat parte la lucrările seminarului regional „Managementul comunicării sindicatelor în situații de criză”, organizat de Organizația Internațională a Muncii la Bukuriani, Georgia. La eveniment au participat 24 de delegați sindicali naționali din țările Europei de Est și Asia Centrală. Tot în 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” a participat la Școala de vară organizată de Federația SANITAS din România, unde am avut un schimb de experiență în domeniul politicilor salariale ale angajaților din sistemul medical.

La fel, Federația Sindicală „Sănătatea” a participat la lucrările Congresului 31 al PSI (Public Services International), care a avut loc în perioada 12-18 Octombrie la Geneva. La Congres au fost puse în discuție mai multe subiecte sensibile pentru lucrători, la nivel mondial, inclusiv condițiile de munca ale lucrătorilor din domeniul medical, precum și rolul acestora în perioada pandemică. De menționat că, PSI este un sindicat mondial la care sunt afiliate peste 700 de sindicate din 154 de țări, printre care și Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova.

Iar la finele anului, Sindicatul „Sănătatea” a participat la Conferința regională în domeniul sănătății privind îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru lucrătorii medicali, organizată de Organizația Internațională a Muncii (ILO/ACTRAV și Federația Sindicală Europeană a Serviciilor Publice EPSU), la Almatî, Kazahstan.

4.6. Obiective pentru realizare în următoarea perioadă

- 1. Aplanarea conflictelor colective de muncă în baza principiilor parteneriatului social.*
- 2. Participarea activă la elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative.*
- 3. Conlucrarea activă cu angajatorii, autoritățile publice locale și centrale.*
- 4. Monitorizarea respectării prevederilor Contractelor colective de muncă și ale Convenției colective.*
- 5. Utilizarea potențialului parteneriatului social întru dezvoltarea profesională și general-umană a personalității salariaților, asigurarea drepturilor și garanțiilor constituționale ale acestora.*

6. *Promovarea reprezentanților sindicatului în organele colegiale.*

7. *Promovarea muncii decente, care însumează aspirațiile tuturor oamenilor la activitate pe piața muncii și include aspecte legate de: oportunități egale pentru o muncă productivă și corect remunerată; securitatea la locul de muncă; protecția socială pentru familii; perspective întru creștere profesională și integrare socială; libertatea de exprimare și participare activă la actul de luare a deciziilor; egalitatea de șanse pentru bărbați și femei.*

CAPITOLUL V

SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ

Securitatea și sănătatea în muncă (SSM) este o noțiune economică, socială, umană dar și morală, fiind totodată un factor determinant al nivelului speranței de viață. De condițiile de muncă depinde în mare parte sănătatea salariaților, cu consecințe asupra productivității și calității muncii lor.

În scopul implementării și respectării angajamentelor asumate de Republica Moldova, urmare a ratificării Convențiilor Organizației Internaționale a Muncii și Directivelor UE prevăzute în Acordul de Asociere UE-RM în domeniul SSM a fost modernizată legislația națională, care prevede prioritatea profilaxiei și îmbunătățirii condițiilor de muncă. Obținând calitatea de candidat în membri al UE, și începând negocierile de aderare, Moldova este obligată să realizeze strict cerințele actelor normative europene în domeniu, integrând toți actorii implicați în procesul de muncă. E salutar faptul că printre cele zece priorități de armonizare a legislației naționale la standardele Uniunii Europene ce țin de siguranța sănătății ocupaționale se prevede și adoptarea actului normativ în vederea transpunerii Directivei 2010/32/UE a Consiliului (din 10 mai 2010), de punere în aplicare a Acordului-cadru privind prevenirea rănilor provocate de obiecte ascuțite în sectorul spitalicesc și în cel al asistenței medicale, încheiat între HOSPEEM (patronatul din sectorul sănătății al UE) și EPSU (Federația Sindicală Europeană a Serviciilor Publice), din care face parte și Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova (FSSM) ca membru cu drepturi depline.

Ratificarea de către Parlament a Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr.161/1985 privind serviciile de sănătate ocupațională, obligă Republica Moldova să realizeze măsuri complexe, multifuncționale profilactice, curative și de reabilitare, care vor avea un impact pozitiv asupra stării sănătății lucrătorilor. Guvernul a aprobat Hotărârea nr.1079/2023 privind „Regulamentul sanitar privind supravegherea sănătății lucrătorilor” care stabilește cerințe minime pentru supravegherea sănătății lucrătorilor față de riscurile pentru securitate și sănătate, precum și prevenirea bolilor profesionale, provocate în urma expunerii la factorii de risc profesional de origine chimică, fizică, fizico-chimică, biologică sau suprasolicitării diferitor organe sau sisteme ale organismului, inclusiv stresul sau arderea profesională în procesul de muncă.

În conformitate cu prevederile Convenției colective (nivel de ramură) încheiată între Ministerul Sănătății (MS), FSSM și Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) pentru anii 2022-2025, părțile s-au obligat să realizeze un șir de măsuri la capitolul „Securitate și sănătate în muncă”, obligații ce reies din actele legislative și normative în vigoare și specificul factorilor de risc profesional din domeniul sănătății.

Conform Rapoartelor anuale prezentate de organele sindicale membre ale Federației, în majoritatea unităților sunt aprobate planuri de protecție și prevenire, sunt constituite comitete de securitate și sănătate în muncă, sunt angajate persoane desemnate responsabile de domeniu, dispun de instrucțiuni, instruire, examene medicale și echipament individual gratuit de protecție etc.

Totodată, nu toate unitățile asigură alimentația de protecție a lucrătorilor și analiza anuală a nivelului morbidității cu pierderea temporară a capacității de muncă. Majoritatea absolută a unităților nu alocă surse financiare în volum necesar, dar nu mai puțin de 2 la sută raportat la fondul de salarizare al unității.

Indicatorii morbidității cu incapacitate temporară de muncă, conform datelor prezentate de către organizațiile sindicale membre, au constituit 715 zile la 100 de lucrători. Peste 30 unități au raportat indicatori de peste o mie, iar unele de peste două mii zile la 100 lucrători.

Au fost raportate 38 de accidente de muncă cu pierderea temporară a capacității de muncă. Accidente grave sau mortale în ramura sănătății n-au fost înregistrate.

Conform datelor incomplete, în unitățile din ramură activează peste o mie de lucrători cu grad de dizabilitate, inclusiv 210 primari, depistați în anul 2023. În lipsa unor date statistice autentice, nu se cunoaște numărul lor real și gradul stabilit: mediu, accentuat sau sever. La fel de importantă este analiza efectelor infecției COVID-19 asupra sănătății lucrătorilor și realizarea măsurilor de reabilitare a acestora.

În anul de referință, în republică, a fost înregistrat un singur caz de boală profesională cu diagnoza „Tuberculoza pulmonară”, într-o unitate din domeniul sănătății.

În majoritatea unităților nu se monitorizează Fenomenul arderii profesionale și stresului profesional, și nu dispun de psihologi sau specialiști pregătiți în acest domeniu. Totodată, în 14 Unități, au fost înregistrate 112 astfel de cazuri. Federația a atras o atenție deosebită instruirii cadrelor sindicale în acest domeniu, instruind 190 persoane în cadrul a 4 seminare.

Federația a organizat și desfășurat 4 seminare de instruire cu 148 de participanți, reprezentanți cu răspunderi specifice în domeniul SSM. Astfel, majoritatea absolută a organizațiilor sindicale primare membre ale Federației, în prezent, dispun de reprezentanți instruiți, testați și care dispun de certificate de instruire în domeniu de nivelul întâi.

În anul de referință au fost organizate vizite de lucru ale inspectorilor muncii ai sindicatelor în peste 60 de unități din ramura sănătății, în cadrul cărora a fost acordat ajutor consultativ-metodic, inclusiv privind evaluarea factorilor de risc profesional și atestarea locurilor de muncă.

În urma vizitelor de inspectare a unităților din domeniul sănătății au fost depistate un șir de abateri de la cerințele actelor legislative și normative în vigoare, care demonstrează situația reală la acest capitol. Cele mai frecvente au fost următoarele:

1. N-au fost întocmite planuri anuale de măsuri de protecție și prevenire care să includă măsuri tehnice, sanitare, organizatorice și de altă natură bazat pe evaluarea riscurilor profesionale corespunzătoare condițiilor de muncă specifice unităților respective.

2. N-a fost efectuată evaluarea riscurilor profesionale la locurile de muncă fără de care e imposibilă o apreciere justă a situației existente și prioritățile măsurilor de prevenire, respectiv alocarea resurselor pentru acestea.

3. Nu a fost efectuată atestarea locurilor de muncă din punct de vedere al SSM cu stabilirea corectă a sporurilor de compensare pentru lucrul în condiții nefavorabile cu întocmirea „Fișelor condițiilor de muncă,, conform prevederilor Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1335/2002.

4. Nu este asigurată instruirea în domeniul SSM a conducătorilor instituțiilor, conducătorilor locurilor de muncă, la care a expirat certificatul precedent.

5. Nu sunt amenajate și dotate cabinete și/sau locuri speciale de SSM (dotarea cu afișe, broșuri, ghiduri, instrucțiuni, etc).

6. Lucrătorii nu sunt asigurați cu echipamente de lucru neprimejdioase, inclusiv:

- mașini-unelte fără ecrane de protecție, sisteme de blocare, sisteme de absorbție a deșeurilor și cu piese uzate neschimbate;
- prize electrice fără inscripții ce indică mărimea tensiunii;
- unele sisteme de iluminare nu corespund cerințelor normelor de iluminare a locurilor de muncă, lămpi de iluminare fără ecrane de protecție etc.

7. Nu sunt constituite comitete pentru securitate și sănătate în muncă cu elaborarea Regulamentului respectiv de activitate.

Acțiunile de informare, sensibilizare și aprofundare a gradului de implementare a legislației din domeniul raporturilor de muncă, securității și sănătății în muncă realizate de către Federația Sindicală „Sănătatea” poartă un caracter consultativ, care este promovat prin diferite surse de informare.

În vederea realizării obiectivelor sale, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova pe parcursul perioadei de gestiune a participat la activități de instruire a nivelului întâi în domeniul securității și sănătății în muncă a conducătorilor de unități, conducătorilor locurilor de muncă și reprezentanților lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă și în domeniul raporturilor de muncă.

Cu regret, în unele unități se atestă o situație paradoxală, când abaterile depistate de inspectorii muncii în anul 2021 n-au fost înlăturate nici până în anul 2023.

În scopul atragerii angajaților în practicarea culturii fizice și sportului, afirmării unui mod sănătos de viață și profilaxia maladiilor, Federația de comun cu Ministerul Sănătății au desfășurat, în anul 2023, Spartachiada XXXV a lucrătorilor din domeniul ocrotirii sănătății. Selecționata Federației noastre a participat cu succes la Spartachiada VI a Confederației Naționale a Sindicatelor din

Moldova, desfășurată în comun cu Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova, clasându-se pe locul II în clasamentul general, inclusiv: locul I la volei-bărbăți și ștafeta olimpică 4x 100m; locul II la minifotbal, volei-femei și jocul de dame; locul III la șah și tenis de masă.

Obiectivele organelor sindicale de comun cu administrația unităților:

1. *Creșterea responsabilității pentru organizarea activităților de protecție și prevenire în toate unitățile ramurii sănătății în conformitate cu legislația și actele normative în vigoare și îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă.*
2. *Elaborarea, adoptarea și realizarea planului anual de protecție și prevenire al unității, în baza rezultatelor evaluării riscurilor profesionale și atestarea locurilor de muncă.*
3. *Realizarea programelor speciale de informare și instruire a lucrătorilor, conducătorilor locurilor de muncă, reprezentanților sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul SSM, luând în considerație factorii de risc profesional caracteristici locului concret de muncă. Implicarea personală a salariaților în apărarea sănătății, vieții și integrității lor corporale, să-i facem mai conștienți de importanța securității și sănătății în muncă.*
4. *Participarea personală a reprezentantului Sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul SSM la efectuarea vizitelor de control, la cercetarea accidentelor de muncă de către colaboratorii inspectoratului muncii de stat sau al sindicatelor.*
5. *Finanțarea suficientă a măsurilor de SSM de cel puțin 2% raportat la fondul de salarizare, conform prevederilor Convenției colective nivel de ramură.*
6. *Asigurarea salariaților cu echipamente sigure de protecție individuală, echipamente sigure de producție și alimentație de protecție.*
7. *Continuarea tratamentului sanatorial al membrilor de sindicat prin compensarea parțială a costului билетelor de tratament din mijloacele fondului special al Federației.*
8. *Asigurarea colaborării cu Inspectoratul de Stat al Muncii, Inspectoratul Muncii al Sindicatelor, Agenția Națională pentru Sănătate Publică. Coordonarea vizitelor inspectorilor muncii în Unitățile din domeniul sănătății și efectuarea investigațiilor de către Laboratorul control al factorilor fizici al CNSM.*
9. *Amplificarea capacității organelor sindicale membre, pentru obținerea unor condiții de muncă decente și protejarea lucrătorilor de pericole și riscuri profesionale.*
10. *Asigurarea dialogului permanent și a colaborării cu Angajatorul pentru a identifica cele mai bune și eficiente soluții de înlăturare a deficiențelor privind SSM.*
11. *Stimularea activităților sportive sistematice în colectivele de muncă și amenajarea sălilor sportive, dotarea lor cu echipament sportiv. Organizarea Spartachiadei XXXVI-a a lucrătorilor din domeniul ocrotirii sănătății în anul 2024 și participarea la competițiile sportive din cadrul spartachiadelor organizate de Confederația Națională a Sindicatelor de comun cu Comitetul Național Olimpic și Sportiv.*

CAPITOLUL VI

ASISTENȚA JURIDICĂ

Activitatea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a fost orientată spre realizarea obiectivelor principale stabilite pentru anul 2023 și din prevederile legislației din domeniul raporturilor de muncă și domeniul securității și sănătății în muncă.

Reprezentant al salariaților din ramura ocrotirii sănătății în cadrul parteneriatului social este Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, care a promovat și promovează interesele acestora – în procesul negocierilor colective, încheierii, modificării și completării convențiilor colective; la soluționarea conflictelor colective de muncă, inclusiv efectuarea controlului respectării lor.

În perioada de referință reprezentanții Federației de comun cu președinții organizațiilor sindicale primare s-au implicat activ în soluționarea problemelor conflictuale, generatoare de litigii individuale de muncă, la nivel de unitate, și-au adus contribuția la apărarea drepturilor și intereselor membrilor de sindicat.

6.1. Transpunerea în Contractele colective de muncă a prevederilor Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022-2025

Conform prevederilor art. 43, alin. (4) din Constituția Republicii Moldova, dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

Legislația Republicii Moldova permite salariaților să participe la negocierile colective pentru elaborarea, încheierea, modificarea sau completarea contractului colectiv de muncă sau a convențiilor colective (*art. 26 alin. (1) din Codul muncii*), promovarea intereselor salariaților referitoare la salariu, condiții de muncă, timp de muncă și timp de odihnă, stabilitate în muncă, prezentarea opiniei în problemele ce țin de drepturile și interesele colectivului de muncă etc.

În conformitate cu prevederile art. 30 alin. (1) din Codul muncii al Republicii Moldova, contractul colectiv de muncă este actul juridic care reglementează raporturile de muncă și alte raporturi sociale în unitate, încheiat în formă scrisă între salariați și angajator de către reprezentanții acestora.

Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 are drept scop apărarea garanțiilor salariaților reprezentați de Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova și urmează a fi pus în aplicare în toate unitățile din sectorul sănătății.

Din rapoartele anuale recepționate de la președinții organizațiilor sindicale primare, s-a constatat respectarea punctului 3 din Hotărârea nr. 01/2566 din 18.07.2022 a Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină și Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 a constituit temei legal pentru elaborarea, negocierea și încheierea contractelor colective de muncă (la nivel de unitate).

Din cele 232 de organizații sindicale primare cu apartenență la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, 205 dispun de contracte colective de muncă și acorduri suplimentare la contract, negociate și încheiate între administrație și Comitetul sindical.

În decursul anului de referință, putem menționa următoarele prevederi suplimentare care au fost incluse în contractele colective de muncă (la nivel de unitate) în urma negocierilor:

- președintele organizației sindicale primare și membrii Comitetului sindical beneficiază de concediul anual suplimentar plătit majorat cu 3 zile calendaristice;
- se acordă o zi liberă plătită în caz de necesitatea unui consult medical programat sau examinare de înaltă performanță în altă localitate;
- în cazul când ziua de naștere a salariatului coincide cu zile de sărbătoare nelucrătoare, aceasta se acordă în ziua imediat următoare zilei de naștere sau o altă zi liberă;
- se acordă 2 ore libere în prima și ultima zi a anului școlar părinților copiilor claselor V-VIII;

- salariaților, membri de sindicat, care au o vechime de muncă neîntreruptă în cadrul instituției mai mult de 25 ani li se acordă o zi suplimentară la concediul de odihnă anual, care se alipește la concediul de odihnă anual;
- angajatorul acordă o primă de un salariu de funcție la jubileul/aniversarea salariatului;
- se acordă garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile în instituțiile de învățământ (pentru cei care s-au înmatriculat din proprie inițiativă) etc.

În această ordine de idei, trebuie de menționat și acele prevederi care nu au fost incluse în contractele colective de muncă din unele instituții: nu sunt acordate salariaților, membrilor de sindicat, facilitățile suplimentare privitor stabilirea sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile, pentru că la instituție nu s-a efectuat atestarea locurilor de muncă; nu se acordă zi liberă, în ziua de naștere a salariatului, cu păstrarea salariului mediu; nu sunt incluse unele Anexe, în care să fie prevăzute, concret, garanțiile social-economice suplimentare ale salariaților din unitate etc.

Pe parcursul anului 2023, s-a remarcat că parteneriatul social a fost unul constructiv, dar cu anumite restanțe.

Mai mulți președinți ai organizațiilor sindicale primare au informat conducerea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova despre tergiversarea procedurii de elaborare a proiectului contractului colectiv de muncă (mai mult de 6 luni), de semnare a lui și de soluționare a divergențelor apărute în asemenea cazuri între părți.

La moment în 27 instituții cu apartenență la Federația Sindicală „Sănătatea” nu sunt încheiate contracte colective de muncă.

Ca rezultat a atitudinii neconforme a angajatorilor, în instituțiile unde se tergiversarea procesului de negocieri mai mult de 3 luni, președinți ai organizațiilor sindicale primare/organele sindicale pot să se adreseze la Inspectoratul de Stat al Muncii. Inspectorii de muncă pentru încălcările comise de angajatori pot întocmi un plan de remediere, stabilind termeni de conformare. În calitate de agent constatator, Inspectoratul de Stat al Muncii, are dreptul de a întocmi un proces-verbal cu privire la contravenție. În cazul când angajatorii, nu se conformează rigorilor legale, Inspectoratul de Stat al Muncii poate înainta instanței de judecată spre examinare procesul-verbal cu privire la contravenție.

Au fost derulate acțiuni de informare, consultare și sensibilizare a celor interesați. În contextul respectării cadrului legal, a fost examinată corectitudinea întocmirii la nivel de unitate a contractelor colective de muncă.

6.2. Înregistrarea Organizațiilor sindicale primare a angajaților în Registrul de stat al persoanelor juridice

Dreptul constituțional de asociere în sindicate ilustrează pregnant atât rolul, cât și libertatea pe care o au salariații prin intermediul sindicatelor în apărarea drepturilor și promovarea intereselor profesionale, economice și sociale.

În urma consolidării tuturor eforturilor sindicatelor, precum și urmare a angajamentului și acțiunilor concrete ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale a fost completat art. 10 din Legea sindicatelor nr. 1129/2000 cu alineatul 7, care prevede scutirea sindicatelor de achitarea taxei pentru înregistrare de stat. Existența acestei taxe constituia un impediment esențial în realizarea dreptului constituțional al salariaților la întemeierea și afilierea în sindicat. Prin impunerea taxei de înregistrare de stat pentru organizațiile sindicale, în cazul constituirii organizației sindicale sau al modificării statutului acesteia, era afectată grav activitatea sindicatului.

Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a elaborat pachetul de documente (modelul recomandat) în corespundere cu cerințele formularelor-tip elaborate de Agenția Servicii Publice care se solicită la înregistrarea și înscrierea în Registrul de stat al persoanelor juridice cu atribuirea numărului de identificare de stat (IDNO).

La solicitarea președinților organizațiilor sindicale primare au fost expediate pe e-mail fișierele atașate. A fost acordat ajutor metodologic și consultativ privitor la elaborarea pachetului de

documente pentru fiecare organizație sindicală primară aparte pentru a fi prezentat la Agenția Servicii Publice.

Pe parcursul anilor 2022-2023, 122 de președinți ai organizațiilor sindicale primare cu apartenență la Federația Sindicală „Sănătatea” au depus pachetul de documente pentru atribuirea IDNO. Au fost înregistrate la Agenția Servicii Publice și dispun de IDNO 103 organizații sindicale primare.

6.3. Examinarea adresărilor și petițiilor parvenite de la salariați-membri de sindicat

Asistența juridică a membrilor de sindicat s-a axat pe echilibrul interacțiunii dintre drepturile și obligațiile părților contractului individual de muncă.

În decursul anului de referință au fost examinate și întreprinse măsuri pentru soluționare a 22 de petiții și adresări parvenite de la membri de sindicat, prin care s-au invocat diverse încălcări ale legislației muncii.

Clasificarea problemelor abordate în adresările și petițiile salariaților, inclusiv colective, parvenite de la membri de sindicat și care au fost examinate este următoarea:

- încheierea, modificarea, suspendarea, încetarea contractului individual de muncă;
- semnalizări privind neacordarea concediilor anuale de odihnă; lipsirea salariatului sancționat disciplinar de plata suplimentului la salariu pentru indicatorii de performanță timp mai mare de o lună;
- nerespectarea procedurii de aplicare de către angajator a sancțiunilor disciplinare față de salariați; multiple demersuri privitor la stabilirea sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile;
- încălcarea prevederilor art. 10 alin. (2), lit. f⁶) din Codul muncii, prin care angajatorul nu asigură respectarea demnității în muncă a salariaților; retribuirea incorectă a muncii în caz de cumulare de profesii și de îndeplinire a obligațiilor de muncă a salariatului temporar absent și alte încălcări în domeniul muncii.

În perioada de referință, au fost acordate răspunsuri la multiple întrebări parvenite de la președinți ai organizațiilor sindicale primare, membri de sindicat și de la angajatori referitor la: temeiurile de fapt și de drept ale aplicării sancțiunii disciplinare; stabilirea sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile; regimul de muncă; munca prin cumul și cumularea de funcții etc.

6.4. Decizia Consiliului pentru Egalitate cu privire la garanțiile suplimentare aprobate prin Convenția colectivă (nivel de ramură) exclusiv pentru salariați-membri de sindicat

Prevederile Convenției colective (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 au fost negociate cu partenerii sociali pentru salariații – membri de sindicat din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, dar și pentru salariații din instituțiile bugetare și din unitățile cu autonomie financiară din domeniul sănătății afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova.

Legislația în vigoare reglementează principiile de bază ale parteneriatului social în sfera muncii, în special prevederile art. 139 din Codul muncii al Republicii Moldova și art. 15 din Legea salarizării nr. 847 din 14.02.2002, care stipulează expres că mărimea concretă a sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile se stabilește în funcție de greutate și nocivitate, în limitele negociate de partenerii sociali și aprobate prin convenția colectivă la nivel național și ramural.

Menționăm că, în temeiul art. 38 alin. (5) din Codul muncii, precum și în conformitate cu prevederile pct. 7 din Convenția colectivă (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025, sub incidența Convenției cad salariații - membri de sindicat, care au împuternicit reprezentanții lor să participe la negocierile colective, să elaboreze și să încheie Convenția colectivă în numele acestora, precum și salariații care au aderat la Convenție după încheierea acesteia.

Adițional, art. 33 alin. (7) din Codul muncii, prevede imperativ următoarele: sub incidența contractului colectiv de muncă încheiat pe unitate în ansamblu cad salariații unității, ai filialelor și ai reprezentanțelor acesteia, care au împuternicit reprezentanții lor să participe la negocierile colective, să elaboreze și să încheie contractul colectiv de muncă în numele lor.

Există un precedent când 2 angajați ai IMSP Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. Ignatenco” s-au adresat la Consiliul pentru Egalitate, indicând că colegii lor care sunt membri de sindicat încasează 480 de lei spor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile, pe când angajații care nu sunt membri de sindicat, dar care exercită aceleași servicii pe actul medical, exercită același volum de muncă, sunt remunerați cu un adaos pentru condiții nocive mult mai mic, și anume cu suma de 180 de lei.

Petiționarii au considerat că tratarea de către angajatorul sus-menționat, constituie o discriminare directă pe criteriul de apartenență sindicală, care se manifestă prin lezarea dreptului la remunerare egală în muncă.

La ședința din 18.05.2023 la Consiliul pentru Egalitate au participat câte un reprezentant al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova și IMSP Spitalul Clinic Municipal de Copii „V. Ignatenco”. Decizia din 10 august 2023, Cauza 43/23 a Consiliului pentru Egalitate, notează că orice salariat are dreptul de a decide de a se afilia sau nu la un sindicat, sub rezerva regulilor stabilite de organizația interesată.

Totodată, Consiliul stabilește că sindicatele sunt împuternicite la negocieri colective cu patronii și asociațiile lor, cu autoritățile administrației publice și la încheierea contractelor colective de muncă. De asemenea, Consiliul reține că sindicatele, în activitatea lor, au scopul, de a apăra drepturile și interesele profesionale, economice, de muncă și sociale, colective și individuale ale membrilor lor. Drept urmare, garanțiile suplimentare obținute prin Convenția colectivă (nivel de ramură) se datorează negocierilor dintre partenerii sociali.

Ținând cont de faptul că, petiționarii nu sunt membri de sindicat și nu au aderat la convenția colectivă, ei nu pot pretinde la aceleași avantaje și înlesniri de care se bucură membrii de sindicat.

Respectiv, Consiliul conchide că sporul de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile, acordate în temeiul Convenției colective (nivel de ramură) pe anii 2022–2025, doar membrilor de sindicat, este o acțiune obiectivă ce se încadrează în scopul legitim pe care îl au sindicatele, de acțiune în interesele membrilor lor și nu limitează drepturile celorlalți de a beneficia de sporuri compensate pentru munca prestată în condiții nefavorabile.

Mai mult ca atât, Consiliul a constatat că salariații care nu sunt membrii de sindicat cad sub sfera de aplicare a tuturor actelor normative generale.

6.5. Date privind conflictele colective de muncă

În perioada de referință au avut loc 2 conflicte colective de muncă la care angajații membri de sindicat au întreprins acțiuni de protest. La sfârșitul anului 2023 angajații IMSP Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorba” și Spitalul de Dermatologie și Maladii Comunicabile și-au expus dezacordul cu privire la proiectul Hotărârii de Guvern înaintat de Ministerul Sănătății privind fuzionarea acestor două instituții și au organizat 2 acțiuni de protest desfășurate în fața sediului Guvernului la care au solicitat stoparea acestei hotărâri. Solicitarea angajaților nu a fost auzită și de la 01.01.2024 aceste două instituții au fost comasate.

O altă acțiune de protest a fost organizată de Comitetul sindical al IMSP Spitalul Raional Ialoveni unde participanții și-au exprimat dezacordul privitor la eliberarea din funcție a vicedirectorului instituției, în baza ordinului emis de Ministerul Sănătății al Republicii Moldova (*temei art. 86 alin. (1) lit. f) din Codul muncii, în caz de schimbare a proprietarului unității, noul proprietar, în termen de cel mult 3 luni din ziua apariției dreptului de proprietate, este în drept să desfacă contractele individuale de muncă încheiate cu conducătorul unității, a adjuncților săi, a contabilului-șef*).

La acțiunea sus-menționată au participat 102 salariați ai instituției. Evenimentul a durat 20 minute, în timpul repausului zilnic.

Tabelul nr. 25. Date privind litigiile individuale de muncă și a conflictelor colective de muncă

Nr. d/o	Denumirea acțiunilor	Anii					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Acțiuni de protest, total	-	-	-	2	1	3
	Inclusiv:						
1.1.	Greve	-	-	-	-	-	-
1.2.	Pichetări	-	-	-	1	-	-
1.3.	Mitinguri	-	-	-	-	-	2
1.4.	Altele	-	-	-	1	1	1
2.	Numărul de participanți la acțiunile de protest	-	-	-	136	65	553
3.	Numărul de zile pierdute	-	-	-	1	1	-
4.	Numărul de litigii individuale de muncă, total,	73	105	86	48	56	16
4.1.	Inclusiv soluționate pozitiv	65	28	60	34	50	9
5.	Adresări în judecată, total	21	17	9	11	5	12
5.1.	Inclusiv soluționate pozitiv	8	7	3	3	2	6

Conform datelor din tabel, constatăm că în instituțiile cu apartenență la Federație, din cele 16 de litigii individuale de muncă, 9 au fost soluționate pozitiv drept rezultat al negocierilor organului sindical cu angajatorul. Alți 6 lucrători medicali au fost restabilit în funcție de către instituția de drept.

În anul de referință, au parvenit 17856 de adresări în adresa comitetelor sindicale afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova.

Tabelul nr. 26. Adresări ale membrilor de sindicat către organele de conducere ale organizațiilor sindicale afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova

Nominalizarea problemelor	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Acordarea ajutorului material	798	907	1088	8580	9136	11176
Tratament balneosanatorial	862	839	1007	1054	1415	1620
Concedierea/desfacerea din inițiativa angajatorului a contractelor individuale de muncă	164	129	155	122	90	165
Încălcarea disciplinei muncii	176	213	255	418	191	265
Normarea și remunerarea muncii	329	502	604	432	496	293
Plata indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă	119	107	128	540	328	178
Diverse	197	562	674	2322	1349	3633

În cazul concedierii din inițiativa administrației, din cei 165 de salariați concediați, 29 angajatori n-au solicitat opinia consultativă a organului sindical din cadrul instituțiilor, prin notificarea organului respectiv. Trebuie de menționat că cerința de a obține opinia consultativă a organului sindical la concedierea salariatului - membru de sindicat trebuie respectată pentru toate motivele de concediere prevăzute în art. 86 din Codul muncii, inclusiv pentru cazurile de reducerea numărului sau a statelor de personal și chiar încălcarea gravă a disciplinei muncii.

Din rapoartele anuale recepționate de la organele de conducere ale organizațiilor sindicale primare pentru anul 2023, s-a constatat că au fost aplicate 265 sancțiuni disciplinare angajaților din sectorul ocrotirii sănătății (în anul 2022 –191), inclusiv 57 de lucrători medicali au fost sancționați pentru încălcarea actului medical (în anul 2022 – 100).

Analizând adresările membrilor de sindicat la organul sindical cu privire la plata concediilor medicale se atestă o tendință de descreștere a acestora, în anul 2023 – 178 (în anul 2022 - 328 adresări).

De menționat că în adresa organului sindical au parvenit adresări privind:

- reglementarea timpului de muncă de la 310 (în anul 2022 – 379) membri de sindicat și alte 25 (în anul 2022 – 48) privind transferul la un alt loc de muncă, fără acordul salariatului;
- achitarea sporurilor de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile de la

456 membri de sindicat.

Din conținutul rapoartelor prezentate de președinții organizațiilor primare pentru anul 2023 s-au constatat următoarele: la instituții se monitorizează fenomenul arderii profesionale. Un feedback pozitiv este reprezentat de acțiuni întreprinse de către administrația instituțiilor: au fost angajați psihologi, angajații care au necesitatea unei consultații, sunt examinați; s-au îmbunătățit condițiile de muncă a salariaților; se respectă durata întreruperii în muncă între schimburi; la solicitarea angajaților se acordă concediul de odihnă în altă perioadă, decât cea prevăzută de program.

6.6. Principalele reușite indicate în rapoartele prezentate de președinții Organizațiilor Sindicale Primare

Președinții organizațiilor primare ai angajaților instituțiilor au enumerat următoarele reușite pentru anul 2023:

- semnarea contractelor colective de muncă (la nivel de unitate) cu transpunerea clauzelor Convenției colective (nivel de ramură) pentru anii 2022-2025 și anume, că „sub incidența actului juridic cad salariații - membri de sindicat”;
- aderarea majorității salariaților la sindicat; respectarea drepturilor salariaților;
- păstrarea constantă a membrilor de sindicat, ca dovadă de încredere a salariaților în sindicat; conlucrarea cu conducerea instituției; conlucrarea cu reprezentanții Federației Sindicale „Sănătatea”;
- achitarea sumei fixe mărite pentru sporurile de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile salariaților – membri de sindicat din ramura ocrotirii sănătății (*în diapazonul de 250-500 de lei, reieșind din gradul de nocivitate în urma evaluării condițiilor de muncă la locurile de muncă*);
- participarea și implicarea în procesul atestării locurilor de muncă a organului sindical;
- absența litigiilor individuale de muncă și a conflictelor colective de muncă la instituții;
- înregistrarea modificărilor și completărilor în datele înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice la I.P. „Agenția Servicii Publice” a organizației sindicale primare a angajaților instituțiilor;
- contracte colective de muncă (la nivel de unitate) încheiate pe o durată de 5-6 ani; contribuția organului sindical la îmbunătățirea condițiilor de muncă și odihnă a salariaților;
- soluționarea cererilor de adresare la organul sindical;
- organizarea diverselor măsuri culturale, de odihnă pentru membrii de sindicat;
- organizarea echipelor și participarea la Spartachiada lucrătorilor din ramura sănătății etc.

6.7. Obiectivele Federației Sindicale „Sănătatea” în domeniul juridic

1. *Reprezentarea și apărarea drepturilor și intereselor profesionale, economice, de muncă și sociale colective și individuale ale membrilor de sindicat în autoritățile publice de toate nivelurile, în asociațiile obștești, în fața patronilor și asociațiilor acestora.*

2. *Acordarea asistenței juridice salariaților, membri de sindicat, în aplicarea corectă a legislației muncii și oferirea suportului metodologic și consultativ în domeniul raporturilor de muncă..*

3. *Acordarea asistenței juridice în monitorizarea cazurilor de încălcare a drepturilor sindicale.*

4. *Acordarea ajutorului metodologic și consultativ președinților și membrilor Comitetelor sindicale ai organizațiilor sindicale primare în examinarea și soluționarea litigiilor individuale de muncă și conflictelor colective de muncă și medierea acestor conflicte.*

5. *Instruirea președinților Organizațiilor Sindicale Primare în domeniul raporturilor de muncă.*

6. *Examinarea petițiilor, adresărilor, demersurilor membrilor de sindicat în problemele juridice.*

7. *Acordarea consultanței, asistenței și reprezentare juridică la negocierea contractelor colective de munca și includerea în contractele colective de muncă a garanțiilor negociate și aprobate prin Convenția colectivă (nivel de ramură).*

8. *Promovarea egalității și echității profesionale a salariaților, fără nici o discriminare, la avansare în serviciu.*

CAPITOLUL VII

APARTENENȚA LA SINDICAT ȘI RESPECTAREA PREVEDERILOR STATUTARE

Activitatea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, în perioada anului 2023, a fost axată pe realizarea prevederilor Programului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe anii 2020-2025, aprobat de Congresul VII din 23.10.2020, obiectivelor Programului de activitate pentru anul 2023, aprobat de Consiliul Republican din 7 aprilie 2023, precum și a prevederilor hotărârilor organelor de conducere ale Federației Sindicale „Sănătatea”, privind consolidarea organizațională și de efectiv, promovarea valorilor sindicalismului democratic în cadrul organizațiilor de toate nivelurile, conjugarea eforturilor întru apărarea drepturilor și promovarea intereselor de muncă, economice, profesionale și sociale ale membrilor de sindicat și ale familiilor acestora, îmbunătățirea structurii organizatorice la nivel teritorial.

La fel, Federația Sindicală „Sănătatea” a continuat activitățile sale întru sporirea atractivității și credibilității organizațiilor sindicale primare, amplificarea motivării apartenenței la sindicat și recrutarea membrilor noi.

În perioada raportată, în scopul atingerii obiectivelor prioritare legate de consolidarea organizațiilor sindicale primare, au fost întreprinse un șir de măsuri de perfectare a activității organizatorice bazate pe promovarea consecventă a valorilor autentice ale sindicalismului democratic.

În această ordine de idei, atât la nivel federativ, cât și la nivelul organizațiilor sindicale primare, eforturile au fost îndreptate spre perfectarea și eficientizarea activităților desfășurate, prin sporirea profesionalismului și responsabilizării liderilor și activului sindical. Astfel, prin implicare activă membrii de sindicat au participat la diverse activități desfășurate în colective care au contribuit la atingerea majorității obiectivelor propuse.

Analiza datelor care reflectă structura organizatorică, denotă faptul că la 01.01.2024, la evidența Federației Sindicale „Sănătatea” se află 232 organizații sindicale primare (OSP), reprezentate de către salariați, membri de sindicat din cadrul instituțiilor medicale, farmaceutice, de învățământ public de profil, altele, inclusiv: 32 OSP afiliate Centrului Sindical Ramural Teritorial Chișinău; 7 OSP afiliate Consiliului Municipal Bălți; 28 OSP din cadrul instituțiilor de nivel republican (IMSP, Clinici Universitare, Centre medicale; Agenții Naționale, altele), 146 OSP din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice din sectorul spitalicesc și de asistență medicală primară la nivel raional, 1 OSP din cadrul instituției medicale private (Clinica de Medicină Estetică ”Sancos”), 7 OSP din cadrul instituțiilor de profil sanatorial/reabilitare, precum și 11 OSP din cadrul celor 6 instituții de învățământ de specialitate mediu și superior (*tabelul nr.27*).

Tabelul nr. 27. Structura organizatorică a Federației Sindicale ”Sănătatea” din Moldova, anul 2023

Structura organizatorică	Numărul de organizații sindicale primare
Centrul Sindical Ramural Teritorial Chișinău	32
Consiliul municipal Bălți	7
Instituții de nivel republican: IMSP; Clinici Universitare; Agenții Naționale, altele	28
IMSP din sectorul spitalicesc și de asistență medicală primară, la nivel raional	146
Instituții private	1
Instituții de profil sanatorial	2
Instituții de reabilitare	6
Instituții de învățământ de specialitate mediu și superior	9
Total afiliate Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova	232

Analiza în dinamică a datelor care reflectă numărul organizațiilor primare sindicale, atestă o ușoară descreștere (cu 6 organizații) comparativ cu anul 2022, perioadă în care au fost raportate 238 OSP, fapt cauzat de asocierea unor organizații sindicale, în special din cadrul instituțiilor din sectorul de asistență medicală primară cu un număr mic de membri, la alte organizații sindicale raionale de AMP.

În funcție de numărul de membri întruniți în organizațiile sindicale primare, potrivit datelor prezentate în rapoartele anuale de către președinții organizațiilor sindicale, membre ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, se constată că din numărul total de **232** organizații sindicale:

- **8** fac parte din categoria organizațiilor cu un număr total de 1000 membri și mai mult;
- **20** din categoria organizațiilor cu un număr total de membri cuprinși în diapazonul 401 la 1000 membri de sindicat;
- **92** din categoria organizațiilor cu un număr total de membri cuprinși în diapazonul 101 la 400 membri de sindicat;
- **91** din categoria organizațiilor cu un număr total de membri cuprinși în diapazonul 15-100 membri de sindicat;
- **21** din categoria organizațiilor cu un număr total de membri cuprinși în diapazonul 3-15 membri de sindicat (*tabelul nr28*).

Tabelul nr.28. Structura organizațiilor sindicale primare afiliate Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, în funcție de reprezentativitate anul 2023

Organizații sindicale primare	Numărul total de organizații sindicale primare	Numărul organizațiilor sindicale primare în funcție de numărul de membri întruniți				
		3 - 15	15 - 100	101 - 400	401 - 1000	> 1000
Sectorul public	231	21	91	92	20	8
Sectorul privat	1			1		
Total	232	21	91	93	20	8

În perioada anului 2023, în majoritatea instituțiilor medico-sanitare publice, ponderea de afiliere la sindicat a constituit 80-90% din numărul total al salariaților.

Un nivel de 100% de sindicalizare se atestă, tradițional, în următoarele instituții: Centrul Ftiziopneumologic de Reabilitare pentru copii „Cornești” (Ungheni), Centrul de Reabilitare pentru Copii (Ceadâr-Lunga), Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”, Colegiul de medicină Bălți, atât în rândul angajaților cât și al elevilor, USMF „Nicolae Testemițanu” și Colegiul de medicină Orhei, în rândul studenților și elevilor, Spitalul de Psihiatrie Bălți, IMSP Spitalul Clinic Municipal „Sf. Treime”, IMSP Spitalul Clinic Municipal de copii nr.1, IMSP Spitalul Raional Anenii-Noi, IMSP Spitalul Raional Telenești, IMSP AMT Botanica, IMSP AMT Ciocana, IMSP AMT Buiucani, IMSP CMF Municipal Bălți, IMSP Centrul de Sănătate Basarabeasca, IMSP Centrul de Sănătate Briceni, IMSP Centrul de Sănătate Cahul, IMSP Centrul de Sănătate Cantemir, IMSP Centrul de Sănătate Drochia, IMSP Centrul de Sănătate Edineț, IMSP Centrul de Sănătate Ocnița, IMSP Centrul de Sănătate Sângerei, IMSP Centrul de Sănătate Telenești, IMSP Centrul de Sănătate Ungheni. Este îmbucurător faptul că în perioada raportată, rata de sindicalizare de 100% au atins încă două colective și anume organizațiile sindicale primare din cadrul IMSP Centrul de Sănătate Drochia și IMSP Centrul de Sănătate Cahul.

La fel, de menționat că se apreciază o dinamică pozitivă și în ceea ce ține numărul de colective cu o rată de doar 50-70% de sindicalizare, care denotă o descreștere a acestora și constituie 14 colective, în raport cu 20 în anul 2022.

Totodată, spre regret se observă că în 4 instituții nivelul de sindicalizare este sub 50%.

În concluzie, în baza analizei datelor prezentate care reflectă apartenența la sindicat, se constată că la data de 1 ianuarie 2024, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova întrunește 43468 membri de sindicat, ceea ce constituie 88% din numărul total de 49208 angajați ai instituțiilor medico-sanitare

publice, farmaceutice, de învățământ public de profil medical, altele, afiliate Federației Sindicale „Sănătatea”.

Comparativ cu anul 2022, în perioada raportată se observă o creștere ușoară a numărului de salariați, numărul membrilor de sindicat fiind aproximativ același (*tabelul nr.29*).

Tabelul nr. 29. Dinamica fluctuației membrilor de sindicat în perioada 2019-2023

Anii	Numărul total de salariați	Numărul total al membrilor de sindicat	Au renunțat la calitatea de membru de sindicat pe diferite motive	Inclusiv pe motive		
				Au abandonat sindicatul	Concediere	altele
2019	47391	42890	4239	272	3944	118
2020	46257	41903	3591	337	3172	82
2021	46981	42762	3238	298	2847	93
2022	48577	43496	3436	283	3056	97
2023	49208	43468	2369	325	1948	96

În perioada 01.01.2023 – 01.01.2024, potrivit datelor prezentate, 2369 persoane au renunțat la calitatea de membru de sindicat din diferite motive, ceea ce este cu peste 1000 de salariați mai puțin decât în anul 2022, iar principala cauză a fost încetarea Contractului individual de muncă cu angajatorul.

În calitate de fenomen pozitiv care a fost înregistrat în anul 2023, comparativ cu anul 2022, poate fi considerat reducerea cu 1108 persoane a numărului de concedieri în rândul salariaților, membri de sindicat.

Cu referire la vârsta membrilor de sindicat, de menționat că din numărul total de 43468 de membri de sindicat, 14590 - sunt tineri până la 35 de ani, ceea ce constituie 33,5 % (*tabelul nr. 30*).

Tabelul nr. 30. Ponderea sindicaliștilor de vârstă tânără (până la 35 de ani) raportată la totalul membrilor de sindicat, în perioada 2019-2023

Anii	Numărul total de membri de sindicat	Inclusiv tineri		Inclusiv studenți/elevi		
		Numărul sindicaliștilor de vârstă tânără (abs.)	Ponderea sindicaliștilor de vârstă tânără (%)	Numărul total de studenți/elevi (abs.)	Din ei membri de sindicat (abs.)	Ponderea apartenenței la sindicat (%)
2019	42890	13471	31,4	8230	6021	73,2
2020	41903	13640	32,5	7930	6292	79,3
2021	42763	13753	32,2	7305	6483	88,7
2022	43649	14680	33,6	8159	6523	79,9
2023	43468	14590	33,5	8710	6215	71,3

În perioada raportată, în instituțiile de învățământ superior și mediu de profil (Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” și Colegiile de medicină Bălți, Cahul, Orhei, Ungheni) și-au făcut studiile 8710 de studenți și elevi, 6215 dintre care sau 71,3 % sunt membri de sindicat.

De menționat, că în colectivele de studenți din cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” și ale elevilor din cadrul Centrului de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”, Colegiile de Medicină Bălți și Orhei, nivelul de sindicalizare constituie 100%.

Analiza datelor statistice prezentate, pe criteriu de gen, denotă faptul că din numărul total de 43468 de membri de sindicat, 35717 sunt femei, ceea ce constituie 82,1% (*tabelul nr. 31*).

Tabelul nr. 31. Ponderea femeilor în numărul total al membrilor de sindicat, în perioada 2019-2023

Anii	Numărul total al membrilor de sindicat	inclusiv femei	
		Numărul total (abs.)	Ponderea (%)
2019	42890	35468	82,6
2020	41903	34603	82,5
2021	42762	35942	84,0
2022	43649	34981	80,1
2023	43468	35717	82,1

La fel, se constată că din numărul total de 232 președinți ai organizațiilor sindicale primare din componența Federației Sindicale „Sănătatea”, 149 sunt femei, ceea ce constituie 64%. La nivel de Centru Sindical Ramural Teritorial/Consiliu Municipal, raportul conform acestui criteriu constituie 50 la 50. La nivelul organizațiilor sindicale primare din cadrul instituțiilor republicane, din numărul total de președinți, circa 42% sunt femei. În organizațiile sindicale primare a instituțiilor din sectorul de asistență medicală primară, circa 83% sunt femei, iar în organizațiile sindicale din sectorul spitalicesc la nivel raional - circa 53% de președinți sunt femei.

În aceeași ordine de idei, din numărul total de 21 de membri ai Biroului Executiv, 9 sau 42,9% sunt femei, iar din numărul total de 135 membri ai Consiliului Republican – 83 sau 61,5% sunt femei.

Componența Comisiei de Cenzori a Federației Sindicale „Sănătatea”, care numără 5 membri, este formată în exclusivitate din femei.

În perioada raportată, echipa Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova a monitorizat minuțios conformitatea activităților desfășurate de către organizațiile sindicale de toate nivelurile, în contextul respectării prevederilor Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova.

Astfel, în perioada anului 2023, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a organizat și desfășurat **2 ședințe ale Consiliului Republican** care au avut loc în data de 07.04.2023 și 12.10.2023, în cadrul cărora au fost dezbătute un șir de subiecte printre care pot fi menționate următoarele:

- Cu privire la calitatea de membru al Consiliului republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova”;
- Cu privire la raportul anual 2022;
- Cu privire la raportul Comisiei de Cenzori a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova privind activitatea în anul 2022;
- Cu privire la Revendicările Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova înaintate către organele de conducere ale Republicii Moldova;
- Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova în Consiliul General al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova etc.

La fel, în perioada de referință, în conformitate cu prevederile Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” au fost organizate și desfășurate **6 ședințe ale Biroului Executiv**, în cadrul cărora au fost discutate diverse chestiuni printre care se numără următoarele:

- Cu privire la convocarea ședinței în plen a Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova;
- Cu privire la solidaritatea Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova cu colegii din cadrul Confederației sindicale a angajaților din serviciile publice din Turcia (după cutremurul din 6 februarie 2023);
- Cu privire la organizarea și desfășurarea seminarului de instruire a tinerilor sindicaliști în domeniul raporturilor de muncă;
- Cu privire la organizarea și desfășurarea seminarului de instruire a activului sindical în domeniul securității și sănătății în muncă;
- Cu privire la organizarea și desfășurarea seminarului educațional, pentru contabilii și trezorerii organizațiilor sindicale;

- Cu privire la conferirea Medaliilor și Diplomelor de onoare ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova;
- Cu privire la achiziționarea biletelor de odihnă pentru copii membrilor de sindicat din organizațiile sindicale afiliate la Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova, în perioada estivală 2023;
- Cu privire la delegarea reprezentantului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la cursul de instruire „Comunicarea strategică pentru sindicate în perioada de criză”;
- Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Școala de vară organizată de Federația SANITAS din România;
- Cu privire la participarea tinerilor membri de sindicat ai Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Forumul X al tinerilor sindicaliști „Tinerii și lumea muncii”;
- Cu privire la desfășurarea Spartachiadei XXXV a lucrătorilor ocrotirii sănătății din Republica Moldova în anul 2023;
- Cu privire la participarea echipelor sportive ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Spartachiada a VI-a Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova;
- Cu privire la participarea tinerilor membri de sindicat ai Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Forumul Organizațiilor sindicale studențești;
- Cu privire la delegarea reprezentantului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la al 31-lea Congres al Internaționalei Serviciilor Publice (PSI);
- Cu privire la delegarea reprezentanților Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova la Conferința Regională EPSU/ILO-ACTRAV în domeniul medical;
- Cu privire la Consiliul Organizației de Femei din cadrul Federației Sindicale „Sănătatea” din Republica Moldova;

precum și multiple chestiuni privind acordarea suportului material organizațiilor primare sindicale pentru soluționarea problemelor cu impact, atât la nivel individual, cât și colectiv.

Evaluarea activităților desfășurate de către organele electiv de conducere denotă faptul că prevederile Statutului Federației Sindicale „Sănătatea” au fost respectate în totalitate (*tabelul nr. 32*).

Tabelul nr. 32. Activitatea organelor electiv de conducere ale organizațiilor sindicale

Tipul de reuniuni, întruniri	2019	2020	2021	2022	2023
Congrese	-	-	-	-	-
Ședințele Consiliului Republican al Federației Sindicale „Sănătatea	1	2	1	2	2
Ședințele Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea”	4	6	6	6	6
Ședințele organelor electiv ale organizațiilor sindicale primare	1947	1439	1381	1367	1461

Reieșind din datele prezentate de către liderii de sindicat, se constată că pe parcursul anului 2023, au fost petrecute 1461 ședințe ale organizațiilor sindicale primare, ceea ce atestă o creștere comparativ cu anul 2022 cu 94 de ședințe.

În cadrul ședințelor organelor electiv de conducere ale organizațiilor sindicale de toate nivelurile, au fost avizate proiectele actelor normative, examinate un șir de chestiuni precum:

- elaborarea, negocierea și semnarea contractelor colective de muncă;
- respectarea prevederilor contractelor colective de muncă și a Convenției colective;
- respectarea normelor privind salarizarea și protecția muncii;
- acordarea înlesnirilor, compensațiilor și altor garanții sociale;
- premiarea și acordarea ajutorului material;
- organizarea odihnei și întremării sănătății salariaților și a copiilor membrilor de sindicat;
- stimularea muncii și acordarea concediilor activului sindical;
- evaluarea activității organizației sindicale, etc.

**În continuare, pe dimensiunea lucrului organizatoric,
Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova își va concentra eforturile pe
următoarele activități:**

1. Monitorizarea continuă a realizării prevederilor Programului Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova pe anii 2020-2025, adoptat de Congresul VII din 23.10.2020 ce ține de consolidarea, fortificarea și solidarizarea sindicatului.

2. Monitorizarea desfășurării activității organizațiilor sindicale primare în strictă conformitate cu prevederile Statutului și hotărârilor organelor de conducere ale Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova.

3. Fortificarea structurii organizatorice a Federației Sindicale „Sănătatea” din Moldova, prin promovarea unității în cadrul organizațiilor sindicale.

4. Inițierea și desfășurarea campaniilor de comunicare privind beneficiile apartenenței la sindicatul ramural, în scopul sporirii motivației în rândul salariaților, în special din instituțiile în care se atestă un nivel redus de sindicalizare.

5. Instruirea liderilor sindicali ale organizațiilor sindicale afiliate, în domeniul respectării prevederilor contractelor colective de muncă și a legislației muncii, în scopul sporirii gradului de informare a acestora.

6. Acordarea suportului organizator metodic liderilor organizațiilor sindicale primare, în scopul bunei desfășurări a activităților programate și realizarea obiectivelor propuse.

7. Dinamizarea activității organizațiilor sindicale primare de toate nivelurile prin unitate și solidaritate.

CAPITOLUL VIII

ACTIVITATEA EDUCAȚIONALĂ ȘI DE FORMARE SINDICALĂ

În conformitate cu obiectivele aprobate de Congresul VII și reieșind din prioritățile educaționale și de formare sindicală stabilite pentru anul de referință, Federația Sindicală „Sănătatea” din Moldova a realizat următoarele activități:

1. Reprezentanții Federației au participat la toate activitățile educaționale la nivel național și internațional, inclusiv:

- Seminarul cu genericul „Managementul comunicării sindicatelor în situații de criză” organizat de către OIM/ACTRAV, desfășurat în or. Bakuriani, Georgia.
- Școala de vară, organizată de Federația SANITAS, România.
- Proiectul educațional „Școala sindicală din Moldova” (model austriac), organizat de către Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova, în cadrul cărui au fost instruite două persoane. Scopul proiectului este consolidarea organizațiilor sindicale primare, formarea unei noi generații de lideri sindicali, dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor sindicale.
- Proiectul „Formare de formatori”, organizat de Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova.

2. Seminare de instruire a rezidenților USMF „Nicolae Testemițanu” în domeniul raporturilor de muncă. Au fost organizate trei seminare cu genericul „Arderea profesională. Remunerarea muncii. Dreptul tinerilor.”, la care au participat 157 persoane.

3. Patru seminare de instruire a reprezentanților sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă, la care au participat 148 de lideri și activiști sindicali. Astfel, majoritatea absolută a organizațiilor sindicale membre ale Federației, dispun de cadre instruite, testate și care dețin certificatele respective, ce le asigură dreptul de participare ca membru al comisiei de atestare a locurilor de muncă în Unitate.

4. Seminar de instruire a președinților organizațiilor sindicale ale Centrelor de Sănătate de la sate, cu genericul „Stresul și arderea profesională. Dreptul muncii. Remunerarea muncii lucrătorilor medicali.”, la care au participat 33 persoane.

5. Seminar pentru trezorerii sindicali cu genericul „Modificările sistemului asigurărilor sociale și sistemului fiscal”, la care au participat 32 persoane.

Obiective și activități educaționale și de formare sindicală:

1. Participarea activă a reprezentanților Federației la toate activitățile educaționale desfășurate la nivel național și internațional, inclusiv la Proiectul educațional „Școala sindicală din Moldova”, ediția a X-a, anul 2024.

2. Continuarea instruirii președinților organizațiilor sindicale primare din Centrele de Sănătate autonome de la sate.

3. Organizarea seminarelor de instruire cu genericul „ABC-ul sindical” pentru președinții sindicali noi aleși.

4. Lansarea programului de instruire complexă a liderilor sindicali „Parteneriatul social în sfera muncii. Specialitatea: Negociator sindical”.

5. Organizarea seminarelor de instruire a absolvenților Centrului de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo” și a Colegiilor de medicină, în domeniile: Remunerarea muncii; Timpul de muncă și timpul de odihnă; Raporturile de muncă; Dreptul tinerilor; Managementul stresului și arderea profesională.

6. Continuarea instruirii reprezentanților sindicatului cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă.

7. Elaborarea și editarea materialelor didactico-metodice, inclusiv: Dreptul tinerilor la locul de muncă. Recrutare sindicală.

CAPITOLUL IX

ACTIVITATEA ORGANIZAȚIEI DE TINERET

Perioada anilor de studenție reprezintă una dintre cele mai memorabile etape în viața unui om, lăsând o amprentă frumoasă asupra formării personalității sale. Pentru tinerii care aleg să studieze la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” viața de student este una intensă și colorată grație diverselor activități curriculare și extra curriculare. Mediciniștii trăiesc momente irepetabile datorită provocărilor ce apar zi de zi, dar și experiențelor de neuitat.

Mai bine de 20 de ani, studenții USMF „Nicolae Testemițanu” se remarcă față de colegii lor de la alte universități atât prin reușita academică și activitatea științifică, cât și prin organizarea și participarea la nenumărate activități extra curriculare – competiții sportive, acțiuni de caritate, evenimente culturale și sportive, campanii sociale și altele. Astfel, se dezvoltă nu doar latura academică, ci și multe alte abilități necesare, precum cele organizatorice, de comunicare, promovare, lucrul în echipă etc.

Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină (ASRM) este organizația de autogovernare studentească care întrunește tineri entuziaști și plini de inițiativă. Aceștia încearcă să introducă tot ce este inovativ și util în viața mediciniștilor. Asociația este formată din 8 ramuri: Cultură, Relații Externe (comitete SCORA, SCORE, SCOPH, SCOME, EMSA), Trai, Relații Internaționale (indieni și francofoni), Sport și Social, Trai și Facultățile mici (fiziokinetoterapie, AMS, stomatologie, farmacie), Mediatizare și Rezidențiat.

Împreună organizăm diverse evenimente, flashmoburi, acțiuni de solidaritate și activități de informare, prin intermediul cărora promovăm modul de viață sănătos în rândul populației, în special printre tineri. În plus, participăm la numeroase acțiuni cu impact social cum ar fi: *Donează sânge – fii eroul!*; *ABC – bazele ajutorului medical de urgență pentru liceeni*; *Pregătirea și reacția în dezastre*; vizite la micuții din spitale și acțiuni de susținere a persoanelor cu venituri reduse. Mai nou, studenții USMF „Nicolae Testemițanu” au fost primii care s-au oferit să dea o mână de ajutor personalului medical în lupta cu noul tip de coronavirus, devenind voluntari la Centrul COVID-19, la *Linia Verde* a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și la Spitalul Clinic Municipal de Boli Contagioase de Copii. Totodată, ne-am alăturat campaniei naționale de comunicare în contextul COVID-19, desfășurând acțiuni de informare a populației din raioanele republicii. Am fost primii în țară care am inițiat maratoane de vaccinare împotriva COVID-19, acțiuni ce au avut un răsunet internațional. Actualmente, continuăm să promovăm și să informăm populația despre importanța imunizării și tipurile de vaccinuri prin intermediul a trei proiecte: „*Patrula imunitară*”, „*Infodemic*”, „*campania Linella: Vaccinat-Informat*”.

Încă din primii ani de studii, mediciniștii manifestă un interes deosebit pentru activitatea de cercetare. Unul dintre cele mai importante evenimente științifice în acest sens este Congresul internațional pentru studenți și tineri medici *MedEspera*, care în acest an e la a X-a ediție aniversară. Organizat o dată la doi ani de către ASRM, congresul prezintă rezultatele cercetărilor științifice și inovațiile în domeniul medicinei, stomatologiei, farmaciei, sănătății publice ș.a. Participanții au ocazia să-și dezvolte atât cunoștințele teoretice, cât și abilitățile practice, inclusiv prin interacțiunea cu tinerii cercetători din țară și de peste hotare.

În baza parteneriatelor cu universități din străinătate, studenții beneficiază de mobilitate academică și participă la diverse schimburi de experiență cu organizații studentești din alte țări. Cel mai cunoscut program în acest sens este *TransMed*, proiect care prevede un șir de lecții practice, cursuri și alte activități curriculare și extra curriculare, timp de o săptămână, în una dintre cele unsprezece universități și facultăți de medicină din România – membre ale Federației Asociațiilor Studenților în Medicină. Programe similare se desfășoară și în instituții de profil din multe țări europene în cadrul parteneriatului cu Asociația Europeană a Studenților în Medicină (EMSA).

În anul 2015, ASRM a devenit membră a Federației Internaționale a Asociațiilor Studenților în Medicină (IFMSA) și a Asociației Europene a Studenților în Medicină (EMSA), iar acest fapt oferă studenților oportunitatea de a efectua stagiul de vară, timp de patru săptămâni, în Brazilia, Cehia, Egipt, Grecia, Indonezia, Kazahstan, Portugalia, Ucraina, Turcia, Montenegro și Rusia.

ASRM a fost desemnată drept *cel mai bun ONG din domeniul medicinei* în anul 2018, *Campioană a schimbării* în cadrul Galei „Champions of Change” 2019 Moldova, și a fost apreciată cu *Premiul pentru Responsabilitate socială 2020* și *Premiul Național pentru Tineret 2020* la categoria *Comunitatea studențească*, pentru performanță în implementarea inițiativelor sociale și de voluntariat. În anul 2020 organizația de autogovernare studențească a fost apreciată cu medalia aniversară *75 de ani de calitate, excelență și performanță*, iar în anul 2021 a primit trofeul *Cel mai fidel partener al USMF „Nicolae Testemițanu”* în organizarea activităților de voluntariat, a proiectelor de responsabilitate socială și promovare a Almei Mater, dar și Diploma de excelență din partea Biroului Executiv al Federației Sindicale „Sănătatea”.

Distracția este la fel o componentă importantă în viața studenților USMF „Nicolae Testemițanu”. Ani la rând, medicii organizează concursurile: *Balul Bobocilor*, *Med Games*, *Cel mai frumos cămin în haine de sărbătoare*, *Starturi vesele*, *Cupa Campusului*, *Campionatul Universitar TVC*, jocul intelectual *Ce? Unde? Când?*, precum și festivitățile de *Revelion*, care au devenit populare și îndrăgite de întreaga comunitate universitară.

Gala Studenților Laureați este festivitatea cea mai așteptată din viața mediciniștilor USMF „Nicolae Testemițanu”, care are loc la sfârșit de an, cu premiera celor mai activi tineri la categoriile: *Studii*, *Cercetare și inovare în știință*, *Sport*, *Abilități organizatorice*, *Voluntariat*, *Promotorul USMF „Nicolae Testemițanu”* și altele.

Studenții care nu au domiciliu în Chișinău sunt asigurați de către Universitate cu locuri de cazare în Campusul studențesc, amplasat în regiunea Mălina Mică. Căminele studențești sunt bine amenajate și dotate cu mobilier modern, grupuri sanitare, bucătării, mașini de spălat și uscătoare ș.a., astfel încât tinerii să se simtă *ca acasă*. Repartizarea locurilor în cămine este un proces transparent, realizat prin intermediul Sistemului Informațional de Management Universitar (SIMU). În plus, tinerii din familiile social-vulnerabile beneficiază de mai multe facilități: abonamente gratuite pentru călătorii cu troleibuzul, daruri de sărbători, reduceri la excursiile organizate atât pe teritoriul țării, cât și peste hotare, dar și prețuri mai mici pentru alimentarea în cantinele Universității.

Mobilitatea academică

Până în prezent, Universitatea a semnat peste 100 de acorduri de colaborare cu instituții de profil din peste 26 țări, ce asigură mobilitatea academică a studenților, a medicilor-rezidenți și a cadrelor didactice, oferindu-le posibilitatea de a efectua stagii de documentare, practice și de cercetare, de a participa în proiecte comune și de a studia limbile moderne. USMF „Nicolae Testemițanu” este parteneră în peste 18 proiecte de mobilitate ERASMUS + finanțate din fonduri europene.

Bursele, stagiile, granturile – opțiunile de mobilitate academică sunt disponibile pe pagina principală a portalului universitar <http://dreie.usmf.md/burse-stagii-granturi>. Un stagiu efectuat la o altă instituție de profil peste hotarele țării reprezintă o oportunitate de dezvoltare profesională și personală, încurajată intens la USMF „Nicolae Testemițanu”.

Activitatea sportivă

Un loc aparte în viața studentului de la Medicină îl ocupă activitățile sportive. Mediciniștii participă și înregistrează performanțe la numeroase competiții inter universitare, naționale și internaționale, de la care revin, de fiecare dată, cu premii și trofee. În acest an, selecționata USMF „Nicolae Testemițanu” la volei feminin și-a reconfirmat titlul de campioană printre instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova. Echipa de șahiști a Universității s-a clasat pe locul II la *Campionatul Național Universitar la Șah 2024*.

Universitatea pune la dispoziția studenților teren de fotbal în aer liber și două complexuri sportive, ce includ mai multe săli de antrenamente, o sală de forță, oferind condiții optime pentru desfășurarea orelor de educație fizică, a secțiilor de profil, precum și a competițiilor. În Universitate sunt practicate diverse genuri de sport, printre care: baschet, volei, fotbal, badminton, shaping, lupte ș.a. Cele 11 secții sportive întrunesc peste 240 de studenți și medici-rezidenți, care, pe parcursul

anilor, au evoluat cu succes la diverse competiții republicane și internaționale de: box, canotaj, lupte, volei, baschet, handbal, atletism, arm wrestling, dame și șah. Într-o tradiție de câteva decenii se organizează meciuri amicale și turnee la diverse probe sportive cu medicii de peste hotare.

USMF PromoShop

Cele mai originale produse, implementate de către voluntarii asociației cu sprijinul USMF „Nicolae Testemițanu” sunt halatul alb și costumul chirurgical personalizat. Acestea vin să promoveze imaginea instituțională și pe care, odată devenit medicinist, vei avea onoarea să le porți pe tot parcursul anilor de studenție și nu doar.

Fii mândru că ești student la USMF „Nicolae Testemițanu”, fii deosebit – poartă halatul alb personalizat instituțional!